

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji

Bakalářská práce

Autor: Petra Bílá
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální komunikace v neziskovém sektoru
Vedoucí práce: Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra Bílá**
Osobní číslo: **P12604**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální komunikace v neziskovém sektoru**
Název tématu: **Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji**
Zadávající katedra: **Katedra sociální patologie a sociologie**

Zásady pro vypracování:

Práce se zabývá situací dětí umístěných do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji včetně zmapování rodinné anamnézy, která vedla k umístění dítěte do zařízení. V teoretické části jsou popsány principy fungování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a jeho legislativního ukotvení. Dojde k vymezení funkční a nefunkční rodiny v souvislosti s důvodností umístění dítěte mimo biologickou rodinu. Zvolené metody: dotazníkové šetření, studium spisové dokumentace dětí

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování bakalářské práce:
Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.**
Katedra sociální patologie a sociologie
Oponent bakalářské práce: **PhDr. Erich Stündl**

Datum zadání bakalářské práce: **7. 2. 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **21. 4. 2015**

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

PhDr. Václav Bělík, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 21. dubna 2015

.....

Petra Bílá

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Stanislavě Hoferkové, Ph.D. za cenné připomínky, odborné rady a profesionální vedení při zpracování této bakalářské práce. Zároveň bych ráda poděkovala ředitelům všech zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji za spolupráci při realizaci výzkumného šetření a poskytnutí cenných informací.

Anotace

BÍLÁ, Petra. Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 61 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá tématem Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji. Cílem práce je zmapování situace dítěte při jeho příchodu a odchodu ze zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V teoretické části je popsán legislativní vývoj zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, včetně státního příspěvku pro zřizovatele zařízení. Dále definuje hlavní pojmy týkající se rodiny. Popisuje jednotlivá zařízení, která se nachází na území Pardubického kraje. Empirická část bakalářské práce se zaměřuje na důvody, věk, způsob, přijatých dětí v roce 2014 a na prostředí, z kterého děti do zařízení přicházely. Tato část bakalářské práce prezentuje výsledky dotazníkového šetření v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji.

Klíčová slova:

Dítě, rodina, sociálně-právní ochrana dětí, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, důvody umístění

Annotation

BÍLÁ, Petra. *Children Placed in a Facility for Children in Need of Immediate Assistance in Pardubice Region*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 61 p. Bachelor's thesis.

This bachelor's thesis examines the role of the facilities for children in need of immediate assistance in Pardubice Region. The primary purpose of this study is to investigate the situation of a child coming to a facility for children in need of immediate assistance or leaving it. The theoretical part describes the legislative development of the facilities for children in need of immediate assistance and the financial support provided by the state. It also defines the most important terms related to a family and its functions. It focuses on the facilities for children in need of immediate assistance situated in Pardubice region. The empirical part of this study examines the reasons why children are placed into the facilities for children in need of immediate assistance, the process of the placement, their age and family background. Data for this research were collected from all the facilities for children in need of immediate assistance in Pardubice Region.

Keywords:

Child, family, social and legal protection of children, facility for children in need of immediate assistance, reasons of placement

Obsah

Úvod

1 Právní úprava zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	9
1.1 Legislativní vývoj ZDVOP	12
1.2 Poskytování SPOD pověřenými osobami	14
2 Financování ZDVOP	17
2.1 Státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP	17
2.2 Úhrada za pobyt a péči	21
3 Podmínky a způsoby umístění dětí do ZDVOP	23
3.1 Legislativní vymezení povinností ZDVOP	25
3.2 Děti umístěné do ZDVOP a jejich rodiny	26
4 Zařízení do děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji	33
4.1 Dětské centrum Veská – ZDVOP	34
4.2 Dětský domov pro děti od 1 do 3 let Holice – ZDVOP	36
4.3 Dětské centrum Svitavy – ZDVOP	37
4.4 FOD – ZDVOP – Klokánek Pardubice	39
4.5 ZDVOP „Květináč“ Květná u Poličky	41
5 Metodologie výzkumného šetření	43
5.1 Prezentace výsledků výzkumného šetření	45
5.2 Závěr výzkumného šetření	54
Závěr bakalářské práce	57
Seznam literatury a dalších zdrojů	60

Přílohy

Použité zkratky

DC	Dětské centrum
DD	Dětský domov
FOD	Fond ohrožených dětí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
ORP	Obecní úřad obce s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SPOD	Sociálně-právní ochrana dětí
Zákon SPOD	Zákon o sociálně právní ochraně dětí
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
ZOŽEM	Zákon o životním a existenčním minimu

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila aktuální téma zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které se prezentuje jak v oblasti rodinného práva, tak především v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále také „ZDVOP“) jsou zvláštními pobytovými zařízeními pro ohrožené děti. Právní zakotvení nalezneme v § 42 a následující zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon SPOD“).

ZDVOP poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy, jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané. Dále poskytuje pomoc a ochranu dětem, které se ocitly v prostředí nebo situaci, kdy dochází závažným způsobem k ohrožení jejich základních práv. Ochrana a pomoc těmto dětem spočívá v uspokojování jejich základních životních potřeb, včetně ubytování, a v zajištění lékařské péče zdravotnickým zařízením, psychologické a jiné obdobné nutné péče.

Původní koncepce ZDVOP spočívala v poskytování neodkladné pomoci dětem, které se ocitly v situaci bezprostředního ohrožení života, zdraví nebo příznivého vývoje a zejména dětem týraným a zneužívaným či dětem bez jakékoliv péče. Na základě tohoto původního účelu měla být dětem zajištěna péče pouze na nezbytně nutnou dobu a měla vyústit ve vyřešení situace biologické rodiny tak, aby se do ní mohlo dítě opět vrátit. V případě, že by se během krátké doby nepodařilo zajistit pro dítě bezpečné prostředí v jeho rodině, mělo být dítě svěřeno do péče jiné osoby (formou náhradní rodinné péče) nebo bylo umístěno do zařízení ústavní výchovy.

Bohužel došlo hned v počátku k začlenění ZDVOP mezi instituty náhradní péče a tím došlo ke změně koncepce těchto zařízení, a jejich vývoj se začal ubírat zcela jiným směrem.

V době, kdy jsem si vybírala téma pro svou bakalářskou práci, vešla v platnost novela zákona SPOD, která zpřesnila právní úpravu týkající se ZDVOP, nastavila podrobnější pravidla činnosti a přiblížila tato zařízení podobným zařízením spadajícím pod resort Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, avšak s důrazem na individualizaci péče o děti v ZDVOP.

Ochrana dítěte a rodiny je v České republice zaručena zejména Úmluvou o právech dítěte v čl. 3, 6 a 18 a Listinou základních práv a svobod v čl. 10 a 32. Tato ochrana je jednou ze základních povinností právního státu a musí být o to silnější, jelikož se dotýká těch nejzranitelnějších, a to jsou děti. Stát musí mít nastaven propracovaný systém sociálně-právní ochrany dětí, který začíná především u podpory dítěte a jeho vývoje v biologické rodině. V situaci, kdy dojde k vážnému ohrožení či narušení příznivého vývoje dítěte v jeho vlastní rodině, je povinen zasáhnout stát. Vždy je však nutné, aby byly využívány co nejmírnější prostředky vedoucí k napravení nepříznivé situace a setrvání dítěte v jeho přirozeném prostředí. Krajní prostředky, jakými je odebrání dítěte jeho rodičům či zásah do rodičovské zodpovědnosti, by měly být využívány jen v naprosto nezbytných případech.

Nemyslím zde pouze situace, kdy dítě vyrůstá ve své rodině, která z určitých subjektivních či objektivních důvodů není schopna zajistit jeho řádnou výchovu, ale také případy, kdy se dítě ocitne bez jakékoliv péče například v důsledku úmrtí rodičů či jejich náhlé krátkodobé indispozice. V takových situacích musí být zakotvena v zákoně vhodná opatření, která zajistí ochranu pro takto, i když krátkodobě, ohrožené dítě. Právě umístění dítěte do ZDVOP pak může v takových či podobných případech fungovat jako vhodné řešení nastalé situace.

Téma ZDVOP jsem si vybrala především z důvodu zkušeností z mé praxe, kde v současné době pozoruji změny v umísťování dětí do ZDVOP, které mohou souviset s novým institutem náhradní rodinné péče, kterou je pěstounská péče na přechodnou dobu. A někteří právě se připravující pěstouni na přechodnou dobu, vidí svou roli v konkurenci pro ZDVOP. Dalším důvodem je velmi aktuální téma transformace péče o ohrožené děti, kam řešení situace ohrožených dětí jednoznačně patří. Bakalářská práce se zaměřuje na zjištění důvodů umístění dětí do ZDVOP z nichž by bylo možné usoudit, zda lze skutečně využít pěstounskou péči na přechodnou dobu jako vhodnější alternativu umístění dětí mimo biologickou rodinu.

Odborné literatury, která by se zabývala podrobně tematikou ZDVOP, je jen velmi málo. Pouze v části, která je věnována rodině bylo možné čerpat z široké nabídky odborné literatury. Základní informace k problematice ZDVOP vychází samozřejmě z právních předpisů a sněmovních tisků, především důvodových zpráv k návrhům zákonů. Pro základní vymezení problému tedy využiji zejména legislativní předpisy

a jejich komentář. Dále jsou nezbytnými zdroji informativní materiály, stanoviska a metodické pokyny získané z internetových stránek MPSV. Dalším důležitým zdrojem jsou články v odborných časopisech, kterých však k tomuto tématu není velké množství a odborné studie provedené v oblasti péče o ohrožené děti. Jako praktický zdroj informací mi dále poslouží vlastní dotazníkové šetření, které bude vyhodnoceno v samostatné kapitole.

Cílem mé práce je provést analýzu umístování dětí do ZDVOP a jejich odchodu. V teoretické části se zaměřím na vývoj právní úpravy ZDVOP, na financování činnosti zařízení prostřednictvím státního příspěvku a jeho vývoj a dále na zákonné možnosti umístění dítěte do ZDVOP. S touto částí je neodmyslitelně spojen popis prostředí, z kterého dítě do ZDVOP přicházejí a tím je rodina. V závěru teoretické části budou popsány ZDVOP, která se nacházejí na území Pardubického kraje. Empirická část následně uvádí výsledky dotazníkového šetření, které bylo zaměřeno na zmapování situace dítěte při příchodu a odchodu ze ZDVOP. Toto zmapování bylo provedeno pouze u zařízení v Pardubickém kraji. Z tohoto důvodu lze výsledky považovat za relevantní pouze pro dané území. Je ovšem možné, že i v jiných krajích by mohla být situace obdobná.

1 Právní úprava zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

ZDVOP je v rámci historie péče o ohrožené děti je relativně novým nástrojem pomoci, který byl legislativně upraven v zákoně SPOD účinným od roku 2000. Zařízení ZDVOP přineslo z pohledu zákonného zástupce možnost jeho volby pro dočasné umístění dítěte do zařízení bez ohledu na rozhodnutí místně příslušných soudů. Toto rozhodnutí vyzdvihuje autonomní rodičovská práva, rozhodnout o zajištění dočasné péče pro své dítě.

1.1 Legislativní vývoj ZDVOP

K prvnímu legislativnímu ukotvení zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc došlo při vzniku zákona o sociálně právní ochraně dětí z roku 1999, který nabyl účinnosti od 1. 4. 2000. Jednalo se o zcela nový institut, který byl zákonem upraven v pouhém jednom ustanovení § 42 zákona SPOD v původním znění. Ve dvou odstavcích bylo stručně vymezeno, co je ZDVOP, jaká péče je zde poskytována a v jakých případech. Nebyly stanoveny žádné podmínky provozu, žádné předpoklady pro umístění dítěte, žádné kvalifikační předpoklady zaměstnanců, žádné standardy péče apod. Vzhledem k účelu těchto zařízení, jímž byla krátkodobá pomoc ohroženým dětem, která měla být poskytována pouze v nezbytném rozsahu, i tato strohá úprava pro bezproblémový chod zařízení postačovala.

V tomto původním znění § 42 bylo stanoveno, že ZDVOP poskytuje ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jehož život nebo příznivý vývoj jsou vážně ohroženy, případně pokud jde o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, a v zajištění lékařské péče zdravotnickým zařízením, psychologické a jiné obdobné nutné péče. Po novele zákona SPOD zůstalo znění § 42 prakticky stejné, „*ZDVOP poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy anebo ocitlo-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku (§15), jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva*“ (Novotná a kol., 2014, s 263-264). Novotná a kol. ve výkladu zákona uvádí, že „*slovní spojení „bez péče*

přiměřené jeho věku“ s odkazem na § 15 zákona míní např. úmrtí rodičů nebo jejich hospitalizaci, jestliže tuto péči nemohou zajistit fyzické osoby dítěti blízké, zejména nejbližší příbuzní“ (Novotná a kol., 2014, s 267).

Taková pomoc by měla být zpravidla krátkodobá, jen po tu dobu, než se podaří najít dlouhodobější řešení situace dítěte, např. než mu bude jmenován poručník nebo než bude dítě svěřeno do náhradní rodinné péče apod. Vždy je ovšem před umístěním dítěte do ZDVOP třeba zvážit, zda nelze výchovu dítěte zajistit péčí jiné fyzické osoby či jinou formou individuální péče o dítě. *„Ochranu a pomoc dítěti zákon vymezuje jako uspokojení základních životních potřeb, včetně ubytování, zajištění zdravotních služeb a poskytnutí psychologické a jiné obdobné nutné péče“ (Novotná a kol., 2014, s. 267).*

Když se vrátíme k původnímu záměru zákonodárce, měl ZDVOP poskytovat péči ohroženým dětem, kdy bylo myšleno, že takovou péčí se rozumí péče nezbytná, zpravidla krátkodobá, neboli poskytnutí okamžité pomoci jak je zřejmé z názvu zařízení. Tato doba se měla odvíjet od vyřešení situace dětí odpovídajícím způsobem, kdy mohlo dojít k návratu dítěte do rodiny, nebo bylo dítě svěřeno do péče jiné fyzické osoby nebo by došlo k nařízení ústavní výchovy. Bohužel, ale tato lhůta v předcházejících zněních zákona SPOD, nebyla nijak zakotvena.

Novelou zákona o rodině, a v souvislosti se vznikem zákona o ústavní výchově, byla do § 46 zákona o rodině dána povinnost soudců před vydáním rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy zkoumat, zda nelze péči o dítě zajistit náhradní rodinnou péčí či rodinnou péčí ve ZDVOP. V dalším období měla tato povinnost zásadní vliv pro výchovu mnoha dětí, ale také pro původní účel poskytování péče ve ZDVOP. Péče ve ZDVOP tím jednoznačně přestala být krátkodobou záležitostí, ale stala se jakousi alternativou ústavní výchovy. V mnoha případech se péče v ZDVOP stala několikaletou záležitostí a děti v zařízeních prožívali velkou část svého dětství a mnohdy zde žili až do své zletilosti. Záměr krátkodobé péči tím byl naprosto potlačen.

Velmi sporným bodem této novelizace, jenž vyvolal mnoho pochybností a interpretačních problémů, bylo označení péče ve ZDVOP za „rodinnou“. Péče o děti ve ZDVOP se tak měla zařadit mezi instituty náhradní rodinné péče. Avšak taková kategorizace je téměř nemožná. I kdybychom pominuli všechny další rozdíly, stačí samotný fakt, že při svěřeni dítěte do náhradní rodinné péče dochází k jeho svěřeni

konkrétní osobě, kdežto v případě ZDVOP je dítě svěřeno zařízení, což odpovídá formě péče v ústavních zařízeních (Westphalová, 2012).

Právě z těchto důvodů se několik let vedly diskuse o nutnosti nově upravit a blíže specifikovat podmínky, za kterých mohou ZDVOP dětem poskytovat sociálně-právní ochranu. Tím, že bylo možné, aby ve ZDVOP byla vykonávána alternativa ústavní výchovy, přiblížily se ZDVOP školským zařízením pro výkon ústavní výchovy. V následujícím období bylo nezbytné zajistit, aby ZDVOP splňovala obdobné požadavky na vybavení a provoz.

Tyto požadavky se objevily v novele zákona SPOD č. 134/2006 Sb., který nabyl účinnosti 1. 6. 2006 (Sněmovní tisk [online], 2005). Tato novela stanovila, jakým způsobem může být dítě ve ZDVOP umístěno, zpřesnila požadavky na rozsah poskytované péče, stanovila povinnost vést evidenci o všech dětech, které se nacházejí či nacházely ve ZDVOP. Především byl zakotven dozor ze strany orgánu sociálně-právní ochrany dětí a byla zavedena povinnost rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte platit příspěvek na úhradu pobytu a péče odstupňovaný pevnými částkami dle věku dítěte (Sněmovní tisk 995/0 [online] 2005).

1.2 Poskytování SPOD pověřenými osobami

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc jsou v § 39 zákona SPOD systematicky zařazena mezi zařízení sociálně-právní ochrany spolu se zařízeními odborného poradenství pro péči o děti, zařízeními sociálně výchovné činnosti a výchovně rekreačními tábory pro děti. Jako taková mohou být zřizována fyzickými a právníckými osobami či obcemi a kraji na základě pověření ke zřizování takových zařízení, která dle § 49 zákona SPOD, vydává krajský úřad. Do 31. prosince 2012 mohl krajský úřad nebo obec zřizovat a provozovat zařízení ZDVOP bez tohoto pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Novela ZSPOD č. 401/2012 Sb. (novela č. 401/2012, [online] 2012), která je v platnosti od 1. ledna 2013, stanovila i těmto zařízením, povinnost požádat o vydání pověření k výkonu SPOD. Přejícným ustanovením novelizovaného zákona jim byla stanovena lhůta do 28. 2. 2013. Po tomto datu již nemohla krajská a obecní zařízení bez pověření vykonávat svou dosavadní činnost.

ZSPOD přesně upravuje podmínky pro žadatele, kteří chtějí vykonávat SPOD. Tato pravidla upravuje § 49 a následující. Obecně lze říci, že podmínky pro zřízení ZDVOP nejsou nijak složité.

Fyzická nebo právnická osoba, která chce vykonávat sociálně-právní ochranu dítěte, podá žádost na krajský úřad dle místa trvalého pobytu nebo sídla pověřené osoby, jde-li o vydání, rozšíření nebo změnu pověření k výkonu SPOD. Žádost musí obsahovat náležitosti v souladu se správním řádem a dále především rozsah poskytování sociálně-právní ochrany a podrobný popis činností, na které se žádá o vydání pověření a místo výkonu SPOD.

Dalšími podmínkami jsou:

- a) *„prokázání odborné způsobilosti u všech osob, které budou sociálně-právní ochranu přímo poskytovat, předložení dokladu o ukončení jejich vzdělání a předložení seznamu jejich dřívějších zaměstnání a dalších pracovních činností;*
- b) *bezúhonnost*
 1. *všech fyzických osob, které budou přímo sociálně-právní ochranu poskytovat,*
 2. *právnické osoby, která bude sociálně-právní ochranu poskytovat,*
- c) *zajištění odpovídajících hygienických podmínek pro výkon sociálně-právní ochrany prokazané posudkem příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví, jde-li o pověření ke zřízení a provozování zařízení sociálně-právní ochrany,*
- d) *vlastnické nebo užívací právo k objektu nebo prostorám, v nichž bude poskytována sociálně-právní ochrana, prokazané příslušným dokladem,*
- e) *potřebné materiální a technické podmínky pro poskytování sociálně-právní ochrany a provozování zařízení sociálně-právní ochrany,*
- f) *předložení výroční zprávy o činnosti a hospodaření, a pokud pověřená osoba nevydává výroční zprávu, předložení jiného dokladu, který obsahuje popis její činnosti a pravidla hospodaření“ (Novotná a kol., 2014, s. 389).*

Dále si krajský úřad, před vydáním pověření k výkonu SPOD, vyžádá „vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má žadatel trvalý pobyt nebo bydliště, sídlo nebo sídlo organizační složky, a v případě, že žadatel vyvíjí činnost ve správním obvodu jiného obecního úřadu obce s rozšířenou působností, než má trvalý

pobyt nebo sídlo, vyžádá si také vyjádření tohoto obecního úřadu. Obecní úřad obce s rozšířenou působností se vyjádří zejména k dosavadní činnosti žadatele“ (Novotná a kol., 2014, s. 389).

Na základě doložení všech požadovaných podkladů vydá příslušný krajský úřad rozhodnutí o pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

2 Financování ZDVOP

Původní financování ZDVOP bylo možné pouze prostřednictvím příspěvku na úhradu pobytu a péče. Státní příspěvek, který je v současné době velmi diskutovaným tématem především díky zástupcům FOD, který zřizuje nejvíce ZDVOP v České republice, byl zákonem upraven ve velké novele zákona SPOD č.134/2006 Sb., s účinností od 1. 6. 2006 (novela č. 134/2006, [online] 2006). Tato novela zavedla státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP. Podrobnosti státního příspěvku upravuje § 42g zákona SPOD. Ustanovení upravovalo, že státní příspěvek náleží ZDVOP za pobyt a péči poskytnutou nezletilému dítěti v ZDVOP a to

- a) na základě rozhodnutí soudu
- b) na základě žádosti ORP

Stejně jako sám zákon SPOD prošel několika novelizacemi, byl i státní příspěvek několikrát upravován co do nároku a výše.

2.1 Státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP

Státní příspěvek je nárokem zřizovatele, to znamená, že zřizovatel je také povinen prokázat splnění podmínek nároku na tuto dávku. Podmínky pro přiznání příspěvku jsou dvě. První je, že zřizovatel poskytuje ve ZDVOP konkrétnímu dítěti pobyt a péči. Druhou podmínkou je způsob umístění dítěte ve ZDVOP. Státní příspěvek je dávkou účelově vázanou, proto nemůže být využíván na jiné aktivity zřizovatele. Státní příspěvek slouží nejen k zajištění přímých potřeb dítěte, ale i např. k vybavení objektu novým nábytkem, textiliemi, potřebami nebo na úhrady spojené s údržbou objektu. Zřizovatel je však povinen využít státní příspěvek jen v zařízení, kde je dítě umístěno. Dnes náleží státní příspěvek na dítě, které je umístěno ve ZDVOP na základě rozhodnutí soudu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo na základě dohody mezi zákonným zástupce nebo osobou odpovědnou za výchovu či na žádost dítěte samotného. Poslední dva způsoby musí ovšem odsouhlasit příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností (Novotná a kol., 2014).

Po významné novele zákona SPOD č. 134/2006, (novela č. 134/2006, [online] 2006), kdy došlo k prvnímu legislativnímu ukotvení státního příspěvku pro zřizovatele

ZDVOP, se příspěvku v období do roku 2012 ZDVOP týkaly některé další novelizace zákona SPOD.

V roce 2006 byl příspěvek počítán z částky potřebné k zajištění výživy a ostatních základních životních potřeb stanovené pro toto dítě podle zákona o životním minimu č. 463/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Dále bylo třeba tuto částku vynásobit zákonným koeficientem 7,00 pokud pobyt dítěte trval celý kalendářní měsíc. Tabulka 1 uvádí výši příspěvku od 1. 6. 2006.

Tabulka 1 Výše státního příspěvku k 1.6.2006

Věk dítěte	do 6 let	Od 6 do 10 let	Od 10 do 15 let	Od 15 do 26 let
Výše příspěvku	12 040,-	13 440,-	15 890,-	17 430,-

Zdroj: Zákon č. 359/1999 Sb. - novela č. 134/2006, [online] 2006

Tento stav platil do další novely zákona SPOD č. 112/2006 Sb., s účinností od 1. 1. 2007 (novela č. 112/2006, [online] 2006), kdy došlo k navýšení státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP a zároveň byl přijat nový zákon o životním a existenčním minimu č. 110/2006 Sb.. zákona SPOD upravil, že výše státního příspěvku bude počítána z částky životního minima osoby, která je druhá nebo další v pořadí podle ZOŽEM stanovené pro toto dítě a dále vynásobené koeficientem 7,80. V tabulce 2. je uvedena výše příspěvku po uvedené úpravě.

Tabulka 2 Výše státního příspěvku k 1. 1. 2007

Věk dítěte	Do 6 let	Od 6 do 15 let	Od 15 do 26 let
Výše příspěvku	12 480,-	15 288,-	17 550,-

Zdroj: Zákon č. 359/1999 Sb. - novela č. 112/2006, [online] 2006

Pokud porovnáme výše uvedené tabulky, zjistíme, že přijetím zákona ZOŽEM došlo k odebrání věkové kategorie dětí od 6 do 10 let, která byla plně nahrazena kategorií dětí od 6 do 15 let. Zároveň došlo ke zvýšení příspěvku u dětí do 6 let, což může být odezva situace, kdy do ZDVOP jsou umísťovány děti nejnižšího věku. U dětí ve věku od 6 do 15 let došlo ke snížení částky a u nejstarších dětí je zvýšení minimální. Tato skutečnost byla dána do další novely zákona SPOD. V novelizaci zákona SPOD č. 176/2007 Sb. (novela č. 176/2007, [online] 2007) došlo k dalšímu navýšení státního příspěvku. Tato

novela vešla v účinnost již 9. měsíc po novele předcházející. Změna se týkala výše koeficientu, který byl od 1. 9. 2007 10,80. Výše příspěvku po této novelizaci v jednotlivých kategoriích je uvedena v tabulce 3.

Tabulka 3 Výše státního příspěvku k 1. 9. 2007

Věk dítěte	Do 6 let	Od 6 do 15 let	Od 15 do 26 let
Výše příspěvku	17 280,-	21 168,-	24 300,-

Zdroj: Zákon č. 359/1999 Sb. - novela č. 176/2007, [online] 2007

Od této novelizace nedošlo k žádným změnám ve výši státního příspěvku až do 1. ledna 2012, kdy došlo ke změnám nařízením vlády č. 409/2011 Sb. o zvýšení částek životního a existenčního minima (nařízení vlády č. 409/2011, [online] 2011). V tabulce 4 jsou uvedeny částky pro této novelizaci, které zůstaly v platnosti po celý rok 2012.

Tabulka 4 Výše státního příspěvku k 1.1.2012

Věk dítěte	Do 6 let	Od 6 do 15 let	Od 15 do 26 let
Výše příspěvku	18 792,-	23 112,-	26 460,-

Zdroj: nařízení vlády č. 409/2011, [online] 2011

Kromě již zmíněného navýšení státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP byla v novele č. 176/2007 Sb. (novela č. 176/2007, [online] 2007), také zavedena možnost získat státní příspěvek i v případě, kdy je dítě do ZDVOP umístěno na základě žádosti rodičů, a to za předpokladu, že obecní úřad obce s rozšířenou působností považuje umístění tohoto dítěte za důvodné. Jednalo se o velmi významný krok, který měl za cíl zlepšit finanční situaci ZDVOP natolik, aby mohla tato zařízení i nadále existovat.

Jak je z výše uvedeného zřejmé, vývoj státního příspěvku z pohledu jeho výše byl velmi zajímavý. Částky se většinou zvyšovaly, což mělo zajistit co nejlepší péči o svěřené děti. Tento stav ovšem skončil účinností novely zákona SPOD č. 401/2012 Sb., která vstoupila v platnost od 1. 1. 2013. (novela č. 401/2012, [online] 2012). Na rozdíl od původní právní úpravy je státní příspěvek stanoven pevnou částkou bez rozdílu věku dítěte, nikoli tedy jako násobek příslušných částek životního minima. Tato částka je 22 800 Kč měsíčně. Dále je omezeno poskytování tohoto příspěvku na dobu, kdy dítě skutečně v zařízení pobývá. Státní příspěvek je snížen o jednu třicetinu za každý den,

v němž dítě pobývá mimo ZDVOP a pobyt mimo toto zařízení trvá minimálně po dobu 2 po sobě jdoucích kalendářních dnů (Barvíková a Ploncyová, 2012).

Před přijetím změny ve vyplácení státního příspěvku se vedly velké diskuse. Na jedné straně padl návrh financovat ZDVOP formou dotace na určenou kapacitu, rozpracovaný dále do požadavku, aby byl příspěvek rozdělen na částku na vlastní provoz a na platy tak, jak jsou financovány např. dětské domovy (kraj určí normativ na dítě dle kapacity zařízení a tyto peníze jsou zaručeny na provoz zařízení po celý rok). Financování by tak nemělo být vázáno na počty umístěných dětí, ale měl by být zaručen i „pohotovostní“ režim. Stávající pravidla vyplácení státního příspěvku před přijetím změn vedla spíše k důrazu na kvantitu než ke kvalitě poskytované péče. Pokud je ZDVOP např. součástí dětského domova, není ZDVOP závislý na obsazenosti, tedy jeho provoz lze uskutečnit bez ztrát, neboť základní financování probíhá v rámci financování dětského domova a výše státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP je tedy dostatečná. Pokud je však zařízení samostatné, příspěvek je nedostatečný, neodpovídající reálným nákladům. Z tohoto důvodu byl i požadavek na zvýšení státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP tak, aby byla přinejmenším sjednocena úroveň dotací ostatních ústavních zařízení, a to v konkrétní výši 384 tisíc na jedno dítě ročně. Strategie založená na počtu dětí a dnů pobytu v zařízení („lůžkoden“) vyznívala pro menší organizace jako likvidující, proto byl návrh na základní paušál na zajištění minimálního nepřetržitého provozu a pak bonusy za počet dětí (Barvíková a Ploncyová, 2012).

Konečná formulace státního příspěvku v zákoně byla stále velmi diskutovaná především od zástupců občanského sdružení FOD, kteří dokonce hovořili v počátcích této změny, o možné „likvidaci“ klokanů, protože nebudou moci zajistit zdárný chod zařízení. Negativně je stále vnímáno uvedené snížení výše příspěvku o jednu třicetinu za den, kdy je dítě na návštěvě např. u rodičů. Snahou ZDVOP je rodinu sanovat a napravit rodinné vztahy tím, že dítě pobývá u rodiny na návštěvách a krátkodobých pobytech, jejichž četnost se s délkou pobytu dítěte v ZDVOP, pokud je to možné, přímo úměrně zvyšuje. Rodinné vazby se tímto v mnoha případech restartují a často to vede až k navrácení dítěte do rodiny. Při pobytu dítěte mimo zařízení není možné přijmout dítě jiné, náklady s pobytem dítěte však přetrvávají v podobě platů zaměstnanců, nájmu, služeb apod. (Barvíková a Ploncyová, 2012) V současné době, kdy uplynuly od novely již dva roky, je zřejmé, že ZDVOP fungují a to i ty, které zřizuje FOD.

2.2 Úhrada za pobyt a péči

V novele zákona SPOD, která nabyla účinnosti od 1.6.2006, byla zakotvena i povinnost uhradit příspěvek za pobyt a péči. Tato povinnost byla stanovena:

- a) *rodiči dítěte nebo rodiči, kterému bylo dítě rozhodnutím soudu svěřeno do výchovy, popřípadě jiné osobě povinné výživou dítěte,*
- b) *nezletilému rodiči umístěnému společně s dítětem ve ZDVOP,*
- c) *příjemci sirotčího důchodu oboustranně osiřelého dítěte, pokud bylo dítě umístěno do tohoto zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu nebo žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností“ (novela č. 134/2006, [online] 2006).*

Dále bylo stanoveno, že rodiče se na úhradě příspěvku podílejí rovným dílem a o příspěvku rozhodoval obecní úřad obce s rozšířenou působností. Výše takového příspěvku se odvíjela od věku dítěte. Pevně byla stanovena za kalendářní měsíc:

- a) *„a) 1 300 Kč, pokud šlo o dítě do 6 let věku,*
- b) *1 495 Kč, pokud šlo o dítě od 6 let do 10 let věku,*
- c) *1 690 Kč, pokud šlo o dítě od 10 let do 15 let věku,*
- d) *1 885 Kč, pokud šlo o dítě starší 15 let věku.“ (novela č. 134/2006 [online], 2006)*

Tento příspěvek se následně snižoval o výši přídatku na dítě, který byl po umístění dítěte ZDVOP vyplácen a dále u nezletilých matek umístěných společně s dítětem v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, činila výše příspěvku za kalendářní měsíc 10 % z výše vypláceného rodičovského příspěvku (novela č. 134/2006, [online] 2006). U rodičů, kteří doložili své příjmy, a následně bylo zjištěno, že po zaplacení příspěvku by jejich příjem nebo příjem jejich rodiny poklesl pod částku životního minima, nebyl příspěvek vyžadován. Příspěvek se rovněž nevyžadoval, jestliže osoba, které dle zákona vzniká povinnost hradit příspěvek na úhradu pobytu a péče nebo osoba s ní společně posuzovaná, je příjemcem dávky sociální péče poskytnuté z důvodu sociální potřeby.

Novelou zákona SPOD č. 176/2007 Sb., která nabyla účinnosti 1. 9. 2007 (novela č. 176/2007 [online] 2007), došlo k úpravě pravomoci k rozhodování o příspěvku na úhradu pobytu a péče v ZDVOP. Nově již o tomto nerozhodoval obecní úřad obce

s rozšířenou působností, nýbrž ředitel zařízení, a jako odvolací orgán proti tomuto rozhodnutí byl stanoven krajský úřad. Na řízení o příspěvku se vztahuje v rozsahu neupraveném zákonem správní řád a ředitel zahájí řízení z moci úřední dle správního řádu. O příspěvku je možné rozhodnout příkazem nebo rozhodnutím. Došlo také ke změně stanovení výše příspěvku na úhradu pobytu a nově byl vypočítáván z částky životního minima.

V dnešní platné legislativě došlo ke změně pouze ve výpočtu, kdy výše příspěvku na úhradu pobytu a péče a to tak, že výše příspěvku činí za kalendářní měsíc, není-li dále stanoveno jinak, nejvýše 1,6 násobek částky životního minima osoby, která je posuzována jako druhá nebo další v pořadí, stanovené pro toto dítě.

Osoby uvedené v § 42b odst. 1 zákona SPOD jsou povinny doložit výši svých příjmů nebo příjmů jejich rodiny pro snížení nebo nevyžadování příspěvku a následně vždy po uplynutí 6 měsíců od posledního doložení příjmů prokazovat, že splňují podmínky pro snížení nebo nevyžadování příspěvku. Dále jsou tyto osoby povinny bezodkladně oznamovat změny v příjmech, které by mohly mít vliv na stanovenou výši příspěvku. V případě nesplnění těchto povinností se příspěvek zvýší na částku, která odpovídá původnímu stanovení, tzn. ve výši 1,6 násobku částky životního minima, a to od doby, kdy marně uplynula lhůta pro prokázání splnění podmínek, nebo i zpětně od doby, kdy došlo ke změně v příjmech.

V případě stanovení povinnosti rodičům nebo rodiči může nastat několik situací. Pokud o dítě pečovali oba rodiče společně, nebo pokud bylo dítě svěřeno do střídavé péče, má v takovém případě povinnost hradit příspěvek každý z rodičů stejným dílem. V případě, kdy před umístěním dítěte do ZDVOP došlo k soudní úpravě výchovy, kdy bylo dítě svěřeno do péče jednoho z rodičů, má povinnost hradit příspěvek na úhradu pobytu a péče pouze tento rodič. Druhý rodič, který měl stanovenou vyživovací povinnost, by měl i nadále tuto povinnost plnit k rukám rodiče, do jehož výchovy bylo dítě svěřeno (Novotná a kol., 2014).

3 Podmínky a způsoby umístění dětí do ZDVOP

Ve ZDVOP je poskytována péče dětem s trvalým pobytem nebo povoleným pobytem na území České republiky a za určitých podmínek také dětem, které jsou cizinci. Dítětem se rozumí osoba do dosažení zletilosti, tedy do věku 18 let, pokud nedosáhne zletilosti dříve. Na rozdíl od školských zařízení pro výkon ústavní výchovy není možné, aby ve ZDVOP v režimu zákona o sociálně-právní ochraně dětí pobývaly i osoby starší 18 let. Pobyt je teoreticky možné prodloužit i po dosažení zletilosti v případě, že jsou zřizovatelé ZDVOP například současně registrováni jako poskytovatelé sociálních služeb a pobyt takovéto osoby je pak uskutečňován v tomto režimu. Jedná se však o odlišný režim podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, který se netýká přímo činnosti ZDVOP.

Novela zákona SPOD č. 134/2006 přesně stanovila, za jakých podmínek je možné dítě do ZDVOP umístit (novela č. 134/2006, [online] 2006).

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc mohou poskytovat ochranu a pomoc dítěti mladšímu 1 roku jen ve výjimečných případech, zejména tehdy, jde-li o sourozence dítěte, které má být do tohoto zařízení umístěno, a pokud

- a) umístění umožňuje zdravotní stav dítěte podle posudku ošetřujícího lékaře dítěte nebo lékaře, v jehož dosavadní péči se dítě nacházelo
- b) rozsah pověření k provozování zařízení zahrnuje i péči o děti mladší 1 roku.

Způsob, jakým je možné přijmout dítě do ZDVOP, upravuje striktně legislativa, a to:

- a) „ na základě rozhodnutí soudu,
- b) na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- c) na základě žádosti zákonného zástupce dítěte, nebo
- d) požádá-li o to dítě“ (Novotná a kol., 2014, s. 264).

V případě, že se jedná o dítě, které se umísťuje do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě skutečnosti uvedené pod písmeny b) a d), je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen neprodleně podat návrh soudu na nařízení předběžného opatření, pokud nelze do doby, do níž musí o předběžném opatření

rozhodnout soud, zajistit souhlas rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte s pobytem dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Pokud se jedná o umístění dítěte do ZDVOP na základě rozhodnutí soudu,

- a) „je zaměstnanec obce s rozšířenou působností zařazený do obecního úřadu povinen navštěvovat toto dítě podle potřeby, nejméně však jednou za měsíc;
- b) může být povolen pobyt dítěte mimo toto zařízení u rodičů nebo jiných fyzických osob jen po předchozím písemném souhlasu obecního úřadu obce s rozšířenou působností;
- c) platí pro plnění povinností zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc § 29“ (Sledování výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy) (Novotná a kol., 2014, s. 265)

Dalším způsobem, kterým může být dítě umístěno do ZDVOP, je na základě žádosti zákonného zástupce dítěte. Podmínkou umístění tímto způsobem je ovšem uzavření písemné dohody mezi uvedeným zařízením a zákonným zástupcem dítěte. Dohoda musí obsahovat náležitosti, které upravuje legislativa a to:

- a) název zařízení, jeho adresu a adresu sídla jeho zřizovatele,
- b) jméno a příjmení dítěte, datum jeho narození, adresu místa trvalého pobytu dítěte, případně též jeho obvyklého bydliště,
- c) jméno a příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu, případně též obvyklého bydliště zákonných zástupců dítěte,
- d) údaje o zdravotním stavu dítěte a způsob zajištění lékařské péče zdravotnickým zařízením,
- e) důvody pro umístění dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
- f) datum a čas dohodnutého přijetí dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
- g) souhlas zákonného zástupce s tím, že při pobytu v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc budou se na pobyt dítěte vztahovat pravidla stanovená ve vnitřním řádu tohoto zařízení“ (Novotná a kol., 2014, s. 265).

Dále jsou součástí dohody podmínky a způsob osobního, telefonického a písemného styku dítěte s dalšími osobami a vymezení okruhu těchto osob, způsob a výše úhrady příspěvku za pobyt dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc s tím, že výše

příspěvku může být sjednána nejvýše v částce uvedené v § 42c odst. 1 zákona SPOD (viz kapitola 2.2) podle věku dítěte.

Nutnou součástí dohody je podpis zástupce zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a zákonného zástupce dítěte.

Tato ustanovení jsou pro následné roky fungování ZDVOP zásadní. Došlo k vymezení práv a povinností jak ZDVOP, tak pracovníků OSPOD, a zároveň i rodičů nebo osob odpovědných za výchovu dítěte.

3.1 Legislativní vymezení povinností ZDVOP

Jak je již několikrát uvedeno, zásadní novela zákona SPOD č. 134/2006 i v oblasti vymezení povinností ZDVOP přinesla mnoho dobrého (zákony pro lidi [online] 2016). V ustanovení § 42a bylo jasně stanoveno, jakou péči je ZDVOP povinen zajistit, jak vést evidenci atd.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

- a) zabezpečuje plné přímé zaopatření dítěte v zařízení spočívající v poskytování ubytování, stravování a ošacení,*
- b) poskytuje výchovnou péči,*
- c) zajišťuje poskytnutí zdravotní péče zdravotnickým zařízením, včetně primární zdravotní péče,*
- d) poskytuje poradenství dítěti, jeho rodičům nebo osobám odpovědným za výchovu dítěte,*
- e) zajišťuje pomoc při přípravě dětí na školní vyučování a doprovod dětí do školy,*
- f) vytváří podmínky pro zájmovou činnost dětí,*
- g) je povinno poskytovat dítěti odbornou péči prostřednictvím sociálního pracovníka a psychologa,*
- h) je povinno vydat vnitřní řád zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který vychází z vymezení činnosti zařízení tímto zákonem“ (Novotná a kol., 2014, s. 281).*

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc vede o dětech v tomto zařízení

A. evidenci, která obsahuje

- 1. jméno a příjmení dítěte, pokud je známo,*

2. datum narození dítěte, pokud je známo; není-li známo datum narození dítěte, uvede se přibližný věk dítěte,
3. adresu místa trvalého pobytu; není-li známa adresa místa trvalého pobytu, uvede se jiný údaj o místě pobytu dítěte před přijetím do zařízení,
4. datum a čas přijetí dítěte do zařízení a datum jeho ukončení,
5. důvod přijetí dítěte do zařízení,

B. spisovou dokumentaci, která obsahuje

1. údaje uvedené v evidenci v písm. A bodech 1 až 5,
2. kopie rozhodnutí soudu o umístění dítěte v zařízení, žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností o umístění dítěte v zařízení, doklad o přijetí dítěte a písemnou dohodu podle § 42 odst. 6,
3. záznamy o spolupráci zařízení s orgány sociálně-právní ochrany, s dalšími orgány, právníky i fyzickými osobami,
4. záznamy o pomoci a léčbě poskytnuté dítěti, o přijatých opatřeních ve vztahu k dítěti, o poskytnuté lékařské péči a jejich důvodech,
5. kopie hlášení obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností o tom, že dítě pobývá v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
6. další údaje potřebné pro poskytování sociálně-právní ochrany“(Novotná a kol. 2014, s. 282).

Pravdou je, že vše se dostalo do situace administrativního navýšení práce pracovníků ZDVOP, nicméně toto důležité legislativní zakotvení mělo do budoucna významný vliv na sjednocení údajů o dětech, které byly přijaty do péče ZDVOP.

3.2 Děti umístěné do ZDVOP a jejich rodiny

Způsoby, kdy může být dítě přijato do ZDVOP, jsme si již popsali. Všechny způsoby ale nabízejí jednu otázku: “Odkud děti do ZDVOP přicházejí? Z jakého prostředí přicházejí?“ Připusťme, že děti se do zařízení dostanou převážně z rodinného prostředí. Rodinné prostředí = rodina. Definice, co je vlastně rodina, najdeme mnoho.

V psychologickém slovníku je rodina definována jako „společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí“ (Hartl, Hartlová, Velký psychologický slovník, 2010, s. 512).

PhDr. Matějček rodinu definuje jako nejstarší lidskou instituci, která vznikla také za účelem ochraňovat, učit, vzdělávat a připravovat na život své potomstvo (Matějček, 1994, s. 15).

Výrost uvádí *„jasné a jednoznačné vymezení pojmu rodina je téměř nemožné.“* (Výrost, 1998, s. 304). Sám pak odkazuje na definici J. Odehnala, která říká, že *„rodina je jakýmsi nejuniverzálnějším socializačním činitelem, který poskytuje jedinci identifikační vzory, seznamuje ho s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli. Učí jedince reagovat žádoucím způsobem v procesu interakce a umožňuje mu praktické ověření získaných dovedností v rámci rodiny. Uplatňuje se jako regulátor chování jedince a poskytuje mu společensky žádoucí normy. Pod vlivem rodinného působení se vytváří postoj k personálnímu okolí, k sobě samému i společnosti obecně“* (Odehnal int Výrost , 1998, s. 303).

Určitě bychom našli více definic rodiny. Zajímavé je, že ani český právní řád rodinu přesněji nedefinuje. Současný občanský zákoník, který vešel v platnost od ledna 2014, zahrnuje mimo jiné i rodinné právo, rodinu několikrát zmiňuje. Najdeme o ní zmínku v oblasti uzavírání manželství, v právech a povinnostech manželů, dokonce § 692 řeší *„Rozhodování o záležitostech rodiny“*. Následující paragraf hovoří o obstarávání záležitostí rodiny, ale co si pod pojmem rodina máme představit, nikde nenajdeme (Občanský zákoník, 2014). Definici rodiny zde ale nenajdeme.

Rodina byla skoro ve všech kulturách základní jednotkou společnosti, která měla za úkol zabezpečit děti a vybavit je pro samostatné fungování ve společnosti, tedy vychovávat další generace. Dalo by se říci, že toto byly v minulosti její základní funkce, které se vývojem v průběhu staletí posouvaly. Několikagenerační rodinné soužití se měnilo spíše v soužití v užší rodině. V takto složené rodině se klade větší důraz na potřeby dítěte a rodina se stále více demokratizuje. V průběhu vlastního vývoje prochází rodina změnami a překonává překážky, které není vždy schopna zvládnout vlastními silami a tehdy potřebuje podporu a pomoc z okolí. Pokud nepostačí pomoc širšího okolí rodiny, nabízí pomoc stát nebo nestátní neziskové organizace.

Zaměřme se ale na současnou rodinu, která stále prochází vývojem a proměnami. Současná rodina je ovlivňována novými trendy ve výchově, k přístupu dětem atd. Rodina by měla existovat především z důvodu zajištění výchovy a péče o děti. Měla by

dítěti předávat hodnoty, poskytovat mu podporu, předávat mu sociální dovednosti, které bude ve svém životě potřebovat. Rodina by dále měla být místem, které dětem poskytuje lásku, bezpečí, přijetí, důstojné podmínky pro jejich rozvoj, ale také určité hranice či pravidla. Podstatné základní zkušenosti pro další vývoj získává dítě nejen přímo prostřednictvím výchovy, ale i nepřímo ze situace, do které se rodí a v které se vyvíjí, tedy v původní rodinné konstelaci.

Z pohledu dítěte je pro jeho zdárný vývoj nezbytné, aby byly účelně uspokojovány jeho základní psychické potřeby. Matějček hovoří o uspokojování základních duševních potřeb, pod kterými si můžeme představit potřebu dostatečných podnětů vnějšího prostředí, potřeba jistoty a zázemí, potřebu dítěte být milováno a přijímáno a potřebu kontinuity dítěte včetně sebeúcty (Matějček, 1994).

Podle toho, jak rodina plní či neplní výše uvedené, lze usuzovat, zda rodina plní své funkce či nikoliv. Dle toho pak hovoříme o funkční nebo naopak o nefunkční rodině. V dnešní době, kdy je velmi kladen důraz na setrvání dítěte v rodině, pokud je to co nejdéle možné, se hranice posouzení funkčnosti rodiny posouvají. Vždy je ale na prvním místě kladen důraz na zájem dítěte. Tzn., že někdy můžeme v jedné rodině zaznamenat určité nedostatky třeba i ve všech funkcích, a přesto může být dítě v rodině přiměřeně zajištěné, emocionálně spokojené a úzce navázané na pečující osoby a není třeba příliš razantních zásahů. V těchto případech je dobré nabídnout rodině pomoc a podporu pro stabilizaci její situace. Naopak se může objevit rodina, kde může být porušena jen jedna funkce, ale to tak závažně, že je nezbytné zasáhnout velmi radikálně a dítě z rodiny odebrat.

Z dnešní praxe je zřejmé, že i v případech, kdy je nutné dítě z rodiny odebrat, jde o situace, kdy rodina dlouhodobě závažně selhávala v mnoha funkcích a i přes pomoc a podporu není schopna svou situaci zvládnout. Situace, kdy je náhle zjištěno týrání nebo zneužívání dítěte, jsou jiné situace, zde je třeba rychlé řešení, aby došlo k ochraně dítěte.

Funkční rodina

Funkční rodina bývá někdy nazývána jako rodina normální, harmonická, zdravá či nekónická. Sobotková (2001, s. 44-46) popisuje funkční rodinu, kterou charakterizují následující znaky:

- a) *vyvážení blízkosti a autonomie,*
- b) *schopnost adaptace, zvládání změn a ztrát,*
- c) *schopnost kooperace,*
- d) *jasná komunikace,*

Dále Sobotková uvádí, že ve funkční rodině by měl být podporován pozitivní postoj k druhým a sociálnímu okolí, měla by být zachována věrnost ovšem jako osobní volba jedince a také by ve funkční rodině neměly chybět radost a humor (Sobotková, 2001).

Za funkční rodinu bychom nejspíš označili rodinu, kde platí jasná pravidla, členové rodiny si navzájem důvěřují, obohacují se. Jednotliví členové na sebe berou ohledy a respektují se. Jedinečnost jednotlivců je hodnocena pozitivně. V takové rodině existuje rovnováha mezi potřebou soukromí a potřebou sdílení. Komunikace v rodině je živá a aktivní a je možné v ní uplatnit humor, neznalost, obavu. Funkční rodina je otevřená pro nové myšlenky a nová řešení problémů. V takové rodině je jasná hierarchie odpovědnosti. O závažnějších záležitostech rozhodují rodiče po vzájemné dohodě či určení si toho, kdo bude mít pro jednotlivé oblasti rodinného života hlavní slovo s právem veta druhého partnera. V některých oblastech se mohou i děti, dle svého věku a rozumových schopností, na řešení situace či problému podílet. V rodině existuje také přiměřená dělba práce a péče o domácnost. Takto vykreslená rodina vypadá spíše jako nereálný ideál.

Je tedy velmi nepravděpodobné, že z takových rodin by přicházely děti do ZDVOP. Snad pouze v případě, kdy by samo dítě požádalo o umístění. V situacích, kdy dítě v rámci svých vývojových stádií může dojít do etapy, kdy mu připadá, že mu nikdo nerozumí, rodiče po něm chtějí něco, co ono nechce atd. Ale ani toto nebude v reálu běžným důvodem umístění dítěte do ZDVOP.

Nefunkční rodina

Dnešní moderní a přetechnizovaná doba s sebou nese vysoké nároky na všechny. Mnoho jedinců tento tlak není schopno zvládnout a mohou začít selhávat v některé rodinné funkci. Pokud v rodině není další dospělý, který je schopen zastoupit

selhávajícího člena, který je po nějakou dobu indisponován, začíná selhávat celý rodinný systém a zde můžeme mluvit o dysfunkční či dokonce nefunkční rodině.

Posouzení míry funkčnosti, dysfunkčnosti či naprosté nefunkčnosti je ovlivněno subjektivním názorem a postojem toho, kdo rodinu právě hodnotí či posuzuje. Jinak se může tato rodina jevit dětskému lékaři, jinak učiteli dítěte, jinak sousedům a ještě jinak sociálním pracovníkům, kteří mají zodpovědnost za vyhodnocení situace a navržení pomoci rodině či v krajním případě podání návrhu soudu na umístění dítěte mimo rodinu.

Aby posouzení bylo co nejobjektivnější, je vhodné přizvat k němu více odborníků. V praxi je dnes běžně využíván nástroj sociální práce zvaný případová konference, kdy si sociální pracovníci zvou další odborníky, kteří mohou rodině a dítěti pomoci. Tato pomoc se řeší v rámci týmu. Aktuálně se v praxi můžeme setkat i s novým nástrojem, který nám pomůže zhodnotit „rizikovost“ rodiny ve smyslu možnosti ponechání či neponechání dítěte v rodině. Jde o tzv. vyhodnocovací rámec, jehož prostřednictvím sociální pracovník zhodnotí míru rizika v jednotlivých oblastech a pomůže mu určit míru ohrožení dítěte při setrvání v rodině.

Pokud dojde k závěru posouzení, že opravdu rodina selhává natolik, že v ní již dítě nemůže nadále zůstat, jedná se následně o velmi složitý a citlivý proces. Všechny kroky, které budou později činěny, by měly dítě co nejméně ohrozit a znestabilizovat, ale také ho ochránit, a v případě ohrožení jeho života či zdraví radikálně a účinně zasáhnout a nabídnout mu jiné vhodné náhradní prostředí. Mezi toto prostředí můžeme zahrnout i ZDVOP.

Nefunkčnost rodiny může mít za následek to, že rodina je neúplná. Neúplné rodiny mohou vznikat mnoha způsoby. Tyto rodiny mají jednu společnou charakteristiku, která vyplývá již ze samotného názvu. Někdo v rodině chybí. Zpravidla chybí přítomnost jednoho z rodičů, nejčastěji otce dítěte. V takové rodině následně chybí socializační vliv otce. Vznik neúplné rodiny může mít různé příčiny. V některých případech se na vzniku neúplné rodiny podílejí sami partneři, v jiných případech neúplná rodina vzniká neočekávaně, bez vlastního přičinění. Mezi příčiny, které vedou ke vzniku neúplnosti rodiny, patří například úmrtí jednoho z rodičů, násilí v rodině, závislost jednoho

z partnerů a v neposlední řadě rozvod manželů. Na základě rozchodu či rozvodu, beze sporu, vzniká nejvíce rodin tohoto typu.

Ze statistických údajů je zřejmé, jak neúplných rodin přibývá. Úplné rodiny tvoří zatím 49%, druhým nejčetnějším typem jsou domácnosti jednotlivců s 32,5 % a následně neúplné rodiny, které tvoří 13,5% z celkového počtu rodin. „*Většinu neúplných rodin (tj. jeden z rodičů s alespoň jedním dítětem) tvoří matky s dětmi (81%). Největší podíl neúplných rodin je v obcích od 10 do 50 tis. obyvatel (téměř 14%), naopak nejnižší v nejmenších obcích do 199 tis. obyvatel (11%). V neúplných rodinách žije 400 tis. závislých dětí, tedy zhruba 22% všech závislých dětí.*“ (ČSU [online] 2013).

Při posledním sčítání lidu v roce 2011 bylo v Pardubickém kraji 107 903 úplných a 25 048 neúplných rodin (ČSU [online] 2013).

Rozvodovost

Rozvod v dnešní době není neobvyklou záležitostí a bohužel manželství, která končí rozvodem, je stále více. Rozvod téměř vždy představuje zátěžovou situaci pro všechny, kterých se dotýká. Nejvíce se bude samozřejmě týkat samotných manželů a jejich dětí, ale také širší rodiny. Pokud jsou rozvádějící se manželé rodiči, je důležité podotknout, že rozvod je pro jejich děti velice náročný. V takové chvíli by si rodiče dítěte měli uvědomit, že jejich partnerství je sice u konce, ale jejich rodičovské role ne. Tento aspekt by měli mít rodiče při svém rozchodu na vědomí. I když nebudou žít ve společné domácnosti, jejich děti je stále budou potřebovat. Je víc než jasné, že pro dobrý vývoj dítěte je zapotřebí spolupráce obou rodičů. Bohužel ze své vlastní praxe vím, že tomu tak není a děti, které se ocitají ve ZDVOP, pochází často z takových rodin. Problémy na straně dětí se pak odvíjejí od toho, že rozvedení rodiče více řeší svou vzájemnou nenávist a zapomínají na důležitost rodičovské role v péči jejich společné dítěte.

V dnešní době můžeme říci, že rozvodovost klesá, ale bohužel je to díky skutečnosti, že dnes není „moderní“ vstupovat do manželství. Počet rozvodů ve vztahu k počtu ženatých/vdaných je, a byl i v minulosti, nejvyšší ve věku 20–24 let a s přibývajícím věkem se snižuje. Z hlediska absolutních počtů jde ale v nízkém věku o malé počty rozvodů, vzhledem k odkládání sňatků je dnes nejčastějším věkem rozvádějících se věk

mezi 35 a 40 lety. Nejvýraznější zastoupení (25 %) mají rozvedení ve věkové skupině 45–49 let (Statistika a my [online] 2015).

Situaci rozvodů si můžeme názorně ukázat opět na číslech ze statistik. Budeme se zabývat pouze Pardubickým krajem. Z níže uvedené tabulky 5 je zřejmé, že nejvíce rozvodů bylo v okrese Chrudim. Také je zřejmé, že o něco více je rozvodů, kdy jsou v rodině dvě děti, naopak nejméně je s 3 a více dětmi. Ovšem tato situace nejspíše odpovídá skutečnosti, že v rodinách je dnes v průměru 2,1 dítěte.

Tabulka 5 Pardubický kraj – rozvodovost – 1. čtvrtletí 2014

	rozvody celkem	na návrh ženy	1. rozvod muže	1. rozvod ženy	1 dítě v rodině	2 děti v rodině	3 a více dětí v rodině	celkem rozvodů s dětmi
Chrudim	86	55	72	74	26	26	3	55
Pardubice	53	33	39	40	10	19	0	29
Svitavy	63	39	51	53	20	18	0	38
Ústí nad Orlicí	69	37	56	56	14	25	4	43
celkem Pk	271	164	218	223	70	88	7	165

Zdroj: ČSÚ

4 Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji

Na území Pardubického kraje se nachází pět ZDVOP. Tři zařízení se nacházejí v okrese Pardubice a dvě v okrese Svitavy. Tím, že Pardubický kraj není svou rozlohou velký, je dostupnost do jednotlivých zařízení dobrá. Dále si popíšeme jednotlivá zařízení se zaměřením na kapacitu, věkovou kategorii přijímaných dětí, personální zajištění atd.

Tři zařízení ZDVOP v Pardubickém kraji jsou příspěvkové organizace kraje. Jedná se o dvě dětská centra a jeden dětský domov pro děti od 1 do 3 let. V počátku vzniku ZDVOP bylo možné při těchto zařízeních zřídit ZDVOP a nebyly kladeny speciální nároky na místo, kde se ZDVOP bude nacházet. Proto bylo běžné, že děti ze ZDVOP byly společně s dětmi, které měly nařízenou ústavní výchovu. Jedno zařízení, které se nachází ve městě Pardubice, je FOD „Klokánek“, jedno z pracovišť pražské centrály FOD a jedno zařízení je zřízeno spolkem Květná zahrada v Květné u Poličky.

První tři zařízení, jak jsme již uvedli, jsou příspěvkové organizace Pardubického kraje. Na základě ústavního zmocnění a dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (zákon č. 129/2000 [online] 2000), kraj zaujímá určité území, vlastní majetek, hospodaří s ním, zakládá organizační složky nebo zřizuje příspěvkové organizace či obchodní společnosti a na základě zákona zabezpečuje kontrolu a dozor nad nimi. Uvedené ZDVOP jsou registrovány pod resortem zdravotnictví, protože se jedná o součást zdravotnických zařízení. Zřízení příspěvkové organizace kraje jako zřizovateli, přísluší zastupitelstvu kraje, které schvaluje zřizovací listinu. Zřizovací listina musí obsahovat zejména tyto náležitosti: úplný název zřizovatele, název a sídlo příspěvkové organizace, její identifikační číslo, vymezení hlavního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti, označení statutárních orgánů a způsob, jakým vystupují jménem organizace, vymezení doby, na kterou je organizace zřízena. Další z podstatných součástí zřizovací listiny jsou v ní uvedené práva a povinnosti spojené s efektivním a ekonomicky účelným využitím svěřeného majetku, s péčí o jeho ochranu, rozvoj a zvelebení, podmínky pro jeho případnou další investiční výstavbu.

Do novely zákona SPOD, nebylo třeba, aby příspěvkové organizace měly pověření k výkonu sociálně-právní ochrany. Od 1. 1. 2013, kdy vešla v platnost zatím poslední novelizace zákona SPOD, mají i tato zařízení pověření k výkonu SPOD. Uváděná novela zákona SPOD č. 401/2012 Sb. (novela č. 401/2012 [online] 2012) zavedla také

povinnost ZDVOP řídit se při výkonu sociálně-právní ochrany dětí standardy kvality sociálně-právní ochrany. Standardy kvality představují kritéria, jejichž splnění je ukazatelem určité úrovně poskytování sociálně-právní ochrany. Účelem procesu standardizace je faktické zvyšování kvality poskytované sociálně-právní ochrany, nikoli formální naplňování zákonné povinnosti prostřednictvím zpracování rozsáhlých písemných dokumentů. Vyhotovení písemných dokumentů k dílčím kritériím standardů kvality je pouze nástrojem, nikoli cílem. Konkrétní standardy kvality jsou upraveny v prováděcí vyhlášce k zákonu č. 473/2012 Sb. (vyhláška č. 473/2012 [online] 2012).

4.1 Dětské centrum Veská – Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

V současné době se jedná o zdravotnické zařízení, jehož zřizovatelem je Pardubický kraj. Ovšem historie tohoto zařízení sahá do roku 1926, kdy byla spolkem Červeného kříže ve Veské postavena „Zdravotní osada“ pro děti tělesně oslabené ze všech sociálních skupin. V období II. světové války, kdy budovu zabralo gestapo, byla činnost zastavena. V dalším období stojí za zmínku 50. léta, kdy po dva roky zařízení sloužilo uprchlíkům a emigrantům z Řecka, kde probíhala občanská válka. Velmi významný byl v historii zařízení rok 1956. V tomto roce byla sice Zdravotnická osada předána státu, ale po rekonstrukci zde byl otevřen Kojenecký ústav pro 70 dětí od narození do jednoho roku včetně stanice nedonošených. Ta byla následně v roce 1962 zrušena. Po roce 2000 dochází k velkým změnám, co se týká prostředí, ve kterém děti tráví čas. Byl zřízen „Veselý domeček“, který se nachází v jedné části rozlehlé zahrady. Tento domeček slouží jako předškolní zařízení jak pro děti ze zařízení, tak z blízkého okolí. Dále byla v roce 2006 otevřena první rodinná buňka „Červený korálek“ a v roce 2008 byl otevřen Domov pro matky s dětmi, který je určen především pro matky, které je třeba naučit péči o děti, základům vedení domácnosti, finanční gramotnosti atd. V současné době je dětské centrum zdravotnické zařízení pro děti a jejich rodiče a Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále DC Veská-ZDVOP), které pracuje v nepřetržitém provozu (viz příloha A).

DC poskytuje:

- a) *Komplexní péči dětem opuštěným, týraným a dětem se speciálními potřebami od narození až do 18 let*

- b) *Komplexní péči nezletilým maminkám s nařízenou ústavní výchovou*
- c) *Specializovanou zdravotní péči dětem velmi těžce hendikepovaným*
- d) *Individuální péči těhotným maminkám a maminkám s dětmi v tíživé sociální situaci*
- e) *Možnost dlouhodobých, krátkodobých i denních pobytů*
- f) *Ambulantní a poradenské služby pro biologické i náhradní rodiče v problematických situacích*
- g) *Respitní pobyty* (DC Veská [online], 2014)

V roce 2010 byl zřízen ZDVOP, a to ve dvou rodinných buňkách - v „Zeleném a Žlutém korálku“ (viz příloha B a C). Cílem pracovníků, kteří ve ZDVOP pracují, je poskytování dočasné péče dítěti, které se ocitlo v nouzi nebo v krizi na nezbytně nutnou dobu. Dále pracovníci zajišťují všechny základních potřeby, jako je například stravování, ošacení, vzdělávání, trávení volného času, zdravotní péče a také zajišťování dalších potřeb jako je například psychologická a poradenská pomoc. V době pobytu dítěte ve ZDVOP se pracovníci snaží pomáhat rozvíjet jeho schopnosti a dovednosti a především se snaží podporovat vztahy a kontakty s blízkými osobami, včetně zajištění dopravy do zařízení nebo naopak odvoz dítěte na místo konání schůzky s osobou blízkou. V neposlední řadě jsou pracovníci ZDVOP členy profesionálního týmu - rodina, úřady, doprovázející organizace, soud, který se snaží hledat trvalé a stabilní řešení pro dítě. (DC Veská - ZDVOP [online], 2014).

Cílovou skupinou, která může využívat služby ZDVOP, jsou děti od narození do 18 let věku, které se ocitnou v nouzi nebo krizi a nelze jim jejich běžný život zajistit v rámci stabilního rodinného prostředí, ať už rodiny vlastní či náhradní. Zařízení DC Veská – ZDVOP s ohledem na své možnosti není schopno přijmout děti s těžkými poruchami chování, děti, které jsou závislé na návykových látkách a děti s nekompenzovanou psychiatrickou poruchou. Kapacita zařízení je nyní 16 dětí.

V době pobytu dětí je jejich péče zajištěna pracovníky ZDVOP, kteří mají nejčastěji zdravotnické vzdělání. Sociální pracovnice především řeší jejich sociální situaci a snaží se pracovat s rodinou. Díky tomu, že je ZDVOP součástí zdravotnického zařízení, využívá dále odborných služeb dětského psychologa, rehabilitačních sester a pediatra (viz příloha A). Při pobytu dítěte ve ZDVOP se všichni pracovníci snaží, aby v něm jeho pobyt zanechal co nejméně traumatizujících zážitků. Jsou si plně vědomi, že dítě přichází s „poraněnou duší“ a tak je zájmem všech dítěti pobyt zpříjemnit. Proto je

ZDVOP přizpůsoben tak, aby co nejvíce připomínal rodinné prostředí. V zařízení žijí děti v rodinných skupinách, kde jsou s nimi vždy stejní pracovníci, kterým děti mohou říkat teto, sestřičko nebo jinak dle vzájemné dohody. V rodinných buňkách děti spí, hrají si, připravují se do školy, stravují se a mají k dispozici koupelnu a WC. „Tety“ pak kromě péče o děti také ohřívají stravu, uklízí a perou a děti se tak mohou seznámit s těmito činnostmi, které jsou v domácnosti běžné. Přiměřeně věku se pak děti na chodu rodinné buňky mohou podílet, například úklidem svého pokoje. Děti, které dosáhnou věku 2,5 roku, mohou dle volné kapacity a svých schopností navštěvovat školku „Veselý domeček“, kde tráví od 7:30 do 15:00 hod svůj denní program jako v klasické mateřské škole. Děti školního věku chodí buď do své původní školy (pokud je to technicky možné) nebo do jiné, která je v dosahu zařízení. Mohou ve škole navštěvovat školní družinu nebo i kroužky. Dětem jsou zajištěny i další aktivity s ohledem na jejich individuální potřeby. Děti se účastní také společných kolektivních aktivit, jako jsou akce typu karneval, ruční dílny, sportovní den, dětský den, dále ozdravné pobyty, výlety (DC Veská - ZDVOP [online], 2014).

4.2 Dětský domov pro děti od 1 do 3 let – Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Dětský domov se nachází v Holicích cca 20 km od Pardubic. Je další příspěvkovou organizací Pardubického kraje. I vznik tohoto zařízení sahá daleko do historie. Základní kámen k jeho stavbě byl položen v roce 1949. Původním záměrem bylo vystavět jesle, ovšem po dostavbě s ohledem na dostupnost bylo upuštěno od otevření jeslí. Nejdříve sloužilo zařízení jako sirotčinec a později jako dětský domov pro děti od jednoho roku do 3 let. V té době děti do jednoho roku pobývaly v kojeneckých ústavech.

Postupně docházelo k restrukturalizaci a nyní slouží dětský domov dětem od 1 do cca 7 let. Do zařízení jsou přijímány děti zdravé i pohybově, mentálně či jinak postižené, děti ze sociálně slabých rodin, děti týrané i opuštěné. A dále děti, které potřebují okamžitou pomoc.

Kapacita domova je 25 lůžek, z toho je ovšem 14 lůžek využíváno pro ZDVOP. I když byla budova zařízení několikrát rekonstruována, nejsou vytvořeny samostatné, oddělení rodinné buňky. Domov má tři oddělení - Dráčata, Medvíďata a Lvíčata – ta však nejsou od sebe úplně oddělena jako je tomu v jiných zařízeních. Zároveň tím, že zařízení

poskytuje pobyt dětem s handicapem, je třeba na možný omezený pohyb těchto dětí pamatovat. V každém oddělení jsou děti různého věku a samozřejmě je respektováni sourozenecké skupiny. O děti pečují stejní zaměstnanci, které děti oslovují „teto“. Hlavním cílem všech, kteří se na péči o děti podílejí, je jejich umístění zpět do původní biologické rodiny, nebo v případech kdy toto není možné, umístění dětí do stabilní náhradní rodiny (viz příloha D).

Jak už je výše uvedeno, je tento ZDVOP zřízen pod zdravotnickým zařízením, takže na péči o děti se nejvíce podílejí pracovníci, kteří mají zdravotnické vzdělání. Ti poskytují dětem léčebnou, ošetrovatelskou a rehabilitační péči. S dětmi dále pracuje speciální pedagog a při řešení jejich sociální situace spolupracuje s dalšími subjekty sociální pracovnice. Do zařízení externě dochází pediatr. Externími spolupracovníky zařízení také může zajistit psychologickou a psychoterapeutickou péči.

K zařízení patří také zahrada s parkovou úpravou (viz příloha D). Jedna část je před hlavním vchodem a další část je za zařízením. Tato část je upravena jako velké dětské hřiště, dále je zde zastřešená terasa, kde děti tráví čas v případě nepříznivého počasí. Další dětmi oblíbenou součástí je venkovní 6,5m dlouhý bazén, který je v teplých letních měsících využíván (DD od 1-3 let Holice [online], 2014).

4.3 Dětské centrum Svitavy – Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Dětské centrum je poslední příspěvkovou organizací Pardubického kraje, jejíž součástí je ZDVOP. V roce 1954 byl zřízen Kojenecký ústav, který sloužil pouze pro děti od narození do jednoho roku. Zde byla dětem zajištěna zdravotní, výchovná a sociální péče. V roce 1957 bylo založeno oddělení pro matky s nedonošenými dětmi, které mělo kapacitu 7 lůžek pro matky a 12 lůžek pro děti. Kapacita zařízení se v této době navýšila na 50 lůžek. Děti byly přijímány na doporučení gynekologických a pediatrických pracovníků. Jednalo se především o děti s vrozenými vadami, děti nemocných maminek, děti opuštěné a děti ze sociálně slabých rodin. Péče byla zajištěna bezplatně. V roce 1994 došlo k uzavření objektu a byla provedena jeho rozsáhlá rekonstrukce. Po pěti měsících byl opět otevřený zrekonstruovaný Kojenecký ústav a dětský domov s kapacitou 38 lůžek. V roce 2013 bylo zařízení přejmenováno na Dětské centrum Svitavy.

Dětské centrum poskytuje komplexní a nedělitelnou ústavní péči dětem opuštěným, zdravotně postiženým s vrozenými vývojovými vadami nebo chronickými chorobami, popř. jiným způsobem dětem zanedbávaným a týraným, a to formou zdravotní, psychologické, speciálně ošetrovatelské, rehabilitační, výchovné a sociální péče. Neoddělitelnou součástí je poskytování komplexní péče matkám s dětmi, které se dostaly do mimořádně tíživých podmínek, včetně zacvičování matek v péči o dítě a ve speciální ošetrovatelské technice. Dále zde poskytují komplexní péči dětem vyžadujícím okamžitou pomoc v rámci jejich sociálně-právní ochrany, zajišťují výkon ústavní nebo ochranné výchovy nařízené rozhodnutím soudu. Další činností dětského centra je poskytování respitní péče hendikepovaným dětem na žádost jejich rodičů a poskytování péče krátkodobé nebo dlouhodobé, formou trvalého, týdenního či denního pobytu podle konkrétní potřeby se snahou o zachování funkční vazby na rodinu, přičemž u dětí s vážným zdravotním postižením lze podle potřeby poskytovat péči maximálně do 7 let věku.

Dětské centrum má kapacitu 33 lůžek. Jak již bylo uvedeno, poskytuje dětské centrum ubytování a pomoc matkám a to v samostatném Resocializačním centru pro matky s dětmi, které vzniklo v roce 2011 (viz příloha E). Zde pracovníci pomáhají matkám s jejich dětmi v jejich resocializaci, která jim umožní návrat do běžného života. Průměrná doba pobytu těchto matek je 2-3 měsíce (DC Svitavy [online], 2014).

ZDVOP zajišťuje svou činnost ve vyčleněném prostoru Dětského centra. Jedná se o bytové jednotky, které jsou v prvním patře budovy. Do bytové jednotky je možné umístit 4 – 6 dětí. V tomto prostoru se nachází herna, jídelna, ložnice a koupelna. Kapacita ZDVOP je nyní 12 dětí od narození do 18 let (viz příloha F). V loňském roce ZDVOP prošel velkou zkouškou, když bylo nutné přijmout 9 sourozenců ve věku od 2 do 17 let. Jednalo se o děti jiné národnosti, odlišné kultury. Sžívání dětí v zařízení bylo v počátku složité a i v průběhu jejich pobytu bylo nutné přijmout několik opatření a změn, které přinesla praxe. Díky tomu, že bylo nutné přijmout tak velkou sourozeneckou skupinu, došlo k navýšení počtu ubytovaných dětí nad udávanou kapacitu ZDVOP, což zákon umožňuje a to především z důvodu ochrany sourozeneckých skupin. Pravdou je, že takto početné sourozenecké skupiny jsou dnes již výjimkou.

K dětskému centru náleží rozlehlá zahrada s mnoha herními prvky pro rozvoj a radost dětí. Pracovníci, kteří se podílejí na chodu ZDVOP, jsou stejně jako v předcházejících zařízeních většinou zdravotní sestry. Dále ZDVOP poskytuje pediatriickou a rehabilitační péči. Děti mají také svou sociální pracovníci, která se jim snaží pomoci při řešení jejich krizové situace. Každému dítěti je zde vytvářena „Kniha života“, ve které jsou fotografie s popisem událostí, akcí, rekreací, výletů a zážitků, které dítě v zařízení zažilo. Tato kniha je poté předána dítěti při jeho odchodu.

Velkou snahou pracovníků ZDVOP je podpora přirozeného sociálního prostředí. V zájmu dítěte je, aby jeho rodiče nebo osoby blízké dítěti s ním byly v co nejčastějším kontaktu. Návštěvy jsou rodičům umožněny každý den v prostorách zařízení a po zvážení individuálních potřeb dítěte mohou rodiče či osoby blízké s dítětem strávit volný čas mimo zařízení a to buď formou vycházky, nebo dlouhodobé propustky (DC Svitavy [online], 2014).

4.4 Fond ohrožených dětí – ZDVOP – Klokánek Pardubice

ZDVOP „Klokánek“ Pardubice je součástí organizace Fond ohrožených dětí, jehož sídlo je v hlavním městě Praze. Stěžejní činností Fondu ohrožených dětí je pomoc dětem ohroženým týráním, zneužíváním či zanedbáváním. Právě snaha podat pomocnou ruku těm nejslabším a nejbezmocnějším byla důvodem, proč byl FOD v roce 1990 založen. Zakladateli občanského sdružení byli náhradní rodiče – osvojitelé i pěstouni, odborníci z řad právníků, lékařů a sociálních pracovníků, zkrátka ti, kteří nebyli spokojeni s tehdejší situací v sociálně-právní ochraně dětí. Činnost Fondu ohrožených dětí byla legislativně vymezena rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, které udělilo FOD pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dítěte a po přijetí zákona o sociálně-právní ochraně dětí došlo Magistrátem hlavního města Prahy k pověření organizace výkonem sociálně-právní ochrany dětí. Zároveň je FOD registrován jako poskytovatel sociálních služeb jako jsou azylové domy pro matky s dětmi, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, poradenství atd.

Fond ohrožených dětí pomáhá ohroženým dětem komplexním systémem sociálních služeb tak, aby se dítěti a jeho blízkým dostalo účinné a citlivé pomoci. Soustřeďuje se na dlouhodobé řešení situace.

Klokánek je projekt Fondu ohrožených dětí, jehož cílem je nabídnout dětem namísto ústavní výchovy přechodnou rodinnou péči na dobu, dokud se nemohou vrátit zpět do své rodiny, nebo dokud pro ně není nalezena trvalá náhradní rodinná péče (osvojení, pěstounská péče, svěření do výchovy třetí osoby). První Klokánek byl otevřen v Žatci v září 2000. Klokánky provozuje FOD jednak jako klasickou rodinnou péči v bytech u „klokaních“ tet a strýců, kteří jsou zaměstnanci FOD, anebo v objektech se služebními byty, kde o děti nepřetržitě střídavě po týdnu pečují po všech stránkách tak jako v rodině dvě stabilní tety. Snahou FOD je, aby se děti mohly co nejdříve vrátit po zlepšení situace domů, nebo není-li to možné, aby byly svěřeny do trvalé náhradní rodinné péče příbuzných či cizích osob (FOD Pardubice [online] 2014).

Klokánek Pardubice se nachází ve středu města (viz příloha G). V jeho blízkosti je rozmanitá obchodní síť, zdravotnická, školská i předškolní zařízení. V dosahu je i MHD, vlaková i autobusová doprava. Zajišťuje přechodnou péči rodinného typu dětem ve věku 0 - 18 let, které nemohou zůstat ve svém dosavadním prostředí z důvodu sociálního ohrožení a to zejména týráním, zanedbáváním, pohlavním zneužíváním, domácím násilím, bytovou krizí nebo proto, že v době hospitalizace nebo jiné nepřítomnosti rodiče (např. výkon trestu) není nikdo, kdo by dítěti zajistil odpovídající prostředí pro jeho vývoj. Kapacita zařízení je 12 míst. O děti se starají tzv. "tety". Ty se starají o maximálně 4 děti na jednom bytě. Na každém bytě o děti nepřetržitě pečují dvě "tety" v týdenních cyklech.

V bytech pracovníci usilují o vytvoření vřelého rodinného prostředí, které je k dětem vstřícné, empatické. Pečující osoba - "teta" - se snaží děti citově saturovat, zvyšovat jejich sebevědomí, vychovávat je dobrým příkladem a pomáhá s dalšími odborníky dítěti zvládat emočně náročné období po příchodu do zařízení, při řešení vztahů s rodinou nebo přípravu na řešení jeho budoucnosti. To vše ve spolupráci se sociální pracovníci zařízení.

Pečující osoba učí děti nápodobou zapojovat se do péče o domácnost, podílet se na chodu domácnosti podle jejich schopností a dovedností. Stará se o zvládnutí běžné osobní hygieny, zvláště malé a menší děti nebo děti přicházející z nepodnětného prostředí učí základním hygienickým návykům. V bytě se běžně vaří jako v rodině, dětem se chystají svačiny do školy. Na přípravě jídla, ale i drobných nákupu, se

podílejí i samy – zvláště starší – děti tak, aby zvládaly dovednosti běžné u jejich vrstevníků v rodině (viz příloha H).

Děti dostanou možnosti a příležitosti, které jim napomáhají plně se zapojit do sociálního i kulturního života. Pracovníci zařízení dále pomáhají dětem při zprostředkování kontaktu s přirozeným prostředím, podporují široký kontakt s rodinou, pokud je to v zájmu dětí. Děti dochází do běžných mateřských, základních, středních škol a zájmových kroužků v rámci města. Pokud je to možné, snaží se zařízení dětem neměnit školská zařízení, kam docházely před umístěním do ZDVOP. Nejčastěji jsou do Klokánku umísťovány děti z Pardubic a blízkého okolí, proto je možné tuto snahu zachovat. V zařízení působí i tzv. denní teta pomáhající zvládnout právě tuto časově a organizačně náročnější péči o děti – doprovod do kroužků, do školek a škol, které jsou vzdálenější od zařízení.

Klokánek Pardubice se nachází v soukromém bytovém domě, kde má k dispozici 3 samostatné byty velikosti 2kk I. kategorie, které se nacházejí v I. a II. podlaží bytového domu. Každý byt má dětský pokoj, obývací pokoj spojený s jídelnou a kuchyní, vlastní sociální zařízení, předsíň. Kuchyň s obývacím prostorem je vybavena stejně jako v běžných domácnostech, nechybí zde běžné spotřebiče v kuchyni, televize atd. Pokoj pro děti je vybaven patrovými postelemi, pracovním stolem, boxy na hračky, hracími podložkami, poličkami, drobnými bytovými doplňky. Na každém bytě je k dispozici notebook (zejm. pro studijní účely, logopedické hry apod.). K domu náleží menší dvorek, který je vybaven zahradním nábytkem pro posezení dětí a jejich hry (FOD Pardubice [online] 2015).

4.5 Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc „Květináč“ Květná u Poličky

ZDVOP „Květináč“ je nejmladším zástupcem ZDVOP v Pardubickém kraji. Je organizační složkou z.ú. Květná Zahrada. Tato organizace byla založena v roce 2005, kdy se zaměřila na efektivní pomoc a podporu ohrožených a rizikových dětí a jejich rodin a mladých lidí, kteří po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, vrací se z jiných zařízení pro péči o mládež, z výkonu trestu odnětí svobody, ochranné léčby, nebo jsou v obtížné životní situaci - bez přístřeší, potřebné pomoci a podpory. Od roku 2009 se Květná Zahrada také věnuje sociálnímu

podnikání, které je zaměřeno zejména na zaměstnávání sociálně rizikových a ohrožených mladých lidí.

Dále se organizace věnuje vzdělávací, přednáškové a osvětové činnosti. Zástupci organizace aktivně spolupracují s neziskovým sektorem, samosprávou, podnikatelskými subjekty a širokou veřejností. Právě na základě poptávky od orgánů sociálně právní ochrany dětí, které v praxi velmi těžko umísťovaly děti i s drobnějšími výchovnými problémy do ZDVOP, se Květná Zahrada rozhodla požádat o pověření ke zřízení ZDVOP. Její žádosti bylo vyhověno a od července 2013 začal ZDVOP Květináč přijímat první děti. Ze zkušenosti pracovníků zařízení s ohroženými a rizikovými dětmi a s jejich rodinami byly stanoveny cíle v podobě efektivní práce s dětmi a jejich rodinami, které s pomocí intervencí či krátkodobých opatření alespoň základním způsobem naplňují své funkce či jejich podstatnou část. Základními principy pracovníků ZDVOP s uvedenými dětmi je důležitý koordinovaný přístup, široká spolupráce všech relevantních subjektů a vzájemný respekt a pochopení (Květná Zahrada [online] 2014).

ZDVOP Květináč se nachází v nově zrekonstruovaném samostatném objektu farmy Květná Zahrada. Kapacita zařízení je 9 dětí ve věku od 7 do 18 let. Z důvodu zkušenosti s dětmi s problémovým chováním je nejčastěji využíváno toto zařízení pro děti starší. Součástí zařízení je kuchyň, obývací pokoj a tři pokoje, kde mají svůj osobní prostor děti (viz příloha I). Ty se podílejí s ohledem na svůj věk na chodu zařízení. Pomáhají tak, jak by měly pomáhat děti v přirozeném rodinném prostředí. O děti se starají stálý zaměstnanci a sociální pracovnice.

5 Výzkumného šetření zaměřené na děti umístěné ve ZDVOP

V kapitole bude nejprve vymezen výzkumný problém, metoda výzkumného šetření, způsob zpracování dat, dále výzkumný soubor a na závěr výsledky empirického šetření a jejich interpretace.

Cílem výzkumného šetření je zmapování situace dítěte při jeho příchodu a odchodu ze ZDVOP v Pardubickém kraji.

Výzkumný problém

V předchozí teoretické části práce je popsán legislativní vývoj ZDVOP, jaké je jejich financování a jaké jsou jim poskytovány služby. Dále jsou popsány způsoby a situace, za jakých je možné svěřit dítě do ZDVOP. Dále se teoretická část věnuje rodině, nejčastějšímu prostředí, z kterého dítě do ZDVOP přichází. V závěru předcházející části jsou popsána jednotlivá ZDVOP v Pardubickém kraji. Již z tohoto popisu je zřejmé, že se jedná o rozdílná zařízení nejen z pohledu zřizovatele, ale také z pohledu dětí, které tato zařízení mohou přijímat. Domníváme se, že tyto rozdíly budou patrné z následně provedeného výzkumu.

Jak uvádí Gavora, měl by být *výzkum zahájen stanovením si výzkumného problému, v rámci kterého je určeno, co se bude zkoumat*“ (Gavora, 2000, s. 24). Za výzkumný problém tohoto výzkumného šetření lze považovat zjištění informací, které vedly k umístění dítěte do ZDVOP a míst kam dítě ze ZDVOP odchází. Ve výzkumné části jsme si stanovili následující dílčí cíle:

- I. Jakým způsobem se děti nejčastěji do ZDVOP umísťují?
- II. Kam nejčastěji děti umístěné ve ZDVOP odcházejí?
- III. Jaký je nejčastější věk dětí umísťovaných do ZDVOP?.

Výzkumné metody

Jak uvádí Gavora, je *„výzkumná metoda všeobecný název pro proceduru, se kterou se pracuje při výzkumu“* (Gavora, 2000, s. 70). Mezi metody kvantitativně orientovaného výzkumu patří pozorování, škálování, interview, dotazník, obsahová analýza textu a experiment. Pro získání dat, které nás dovedou k našemu cíli, byl zvolen dotazník.

„Dotazník je určen především pro hromadné získávání údajů“ (Gavora, 2000, s. 99). Dotazník se považuje za ekonomický výzkumný nástroj, kterým můžeme získat velké množství informací při malé investici času. Nesmíme opomenout, že každá výzkumná metoda má dvě základní vlastnosti: validitu a reliabilitu. „Validita znamená schopnost výzkumného nástroje zjišťovat to, co zjišťovat má. Validita je nejdůležitější vlastností výzkumného nástroje“ (Gavora, 2000, s. 71). „Reliabilita znamená přesnost a spolehlivost výzkumného nástroje“ (Gavora, 2000, s. 74). Kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji, které se dají matematicky zpracovat. Nám postačí zjištění číselných údajů, které nám zodpoví jednotlivé otázky výzkumu.

Jak již bylo uvedeno v rámci kvantitativně orientovaného výzkumu, za výzkumný nástroj byl zvolen dotazník. Byl použit jeden dotazník vlastní konstrukce, který byl předložen všem ZDVOP v Pardubickém kraji. Na začátku dotazníku jsou informace o zpracovateli, cíli šetření a pokyny, jak dotazník vypracovat. Dále dotazník obsahuje 5 oblastí, které jsou zaměřeny na děti v daném ZDVOP. K zaznamenávání údajů dané části je k dispozici tabulka obsahující možné alternativy, které se k danému tématu vztahují. Viz příloha J.

Dotazníkové šetření se uskutečnilo v pěti ZDVOP v Pardubickém kraji, které byly již popsány v teoretické části. Data, která jsou zaznamenána do dotazníků, se vztahují k dětem, které byly do ZDVOP umístěny v průběhu roku 2014.

Po ukončení empirického šetření byly dotazníky zkontrolovány, zda obsahují všechny údaje o zařízení a zda jsou všechny části řádně vyplněné. Bylo použito jednoduché pravidlo, kdy v první tabulce je uveden počet dětí, které byly do ZDVOP přijaty v roce 2014 v jednotlivých měsících. Proto následující údaje se vždy musely rovnat tomuto číslu. Získaná data byla následně zpracována do výsledných tabulek a grafů, které jsou dále interpretovány.

Výzkumný soubor

Jak uvádí Peter Gavora, „předmětem výzkumu jsou jevy (osoby, věci, procesy). Všichni lidé, o kterých chce výzkum získat informace, tvoří základní soubor“ (Gavora, 2000, s. 59). Při stanovení výzkumného souboru byl použit tzv. záměrný výběr. Již od počátku pracujeme se ZDVOP v Pardubickém kraji – Dětské centrum Veská - ZDVOP, Dětské

centrum Svitavy – ZDVOP, Dětský domov pro děti od 1 do 3 let Holice – ZDVOP, ZDVOP „Květináč“ Květná u Poličky, FOD ZDVOP Klokánek Pardubice.

Výzkumné otázky

K získání odpovědí na jednotlivé dílčí cíle výzkumu byly stanoveny níže uvedené výzkumné otázky. *„Výzkumné otázky tvoří jádro každého výzkumného projektu. Výzkumné otázky musí být v souladu se stanovenými cíli a výzkumným problémem“* (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007, s. 69).

VO1: Jsou nejčastěji do ZDVOP umíst'ovány děti ve věku do 6 let?

VO2: Je nejčastějším důvodem pro umístění dítěte do ZDVOP kombinace bytových a finančních důvodů?

VO3: Odcházejí děti ze ZDVOP nejčastěji zpět do biologické rodiny?

5.1 Prezentace výsledků výzkumného šetření

Získaná data z provedeného dotazníkového šetření byla sumarizována a následně vyhodnocena pomocí aplikace Microsoft Office Excel. Tímto způsobem bylo vyhodnoceno všech 5 dotazníků, které vyplnili zástupci ZDVOP v Pardubickém kraji. Položka č. 1 byla rozdělena do tří částí, kdy došlo k oddělení údajů o celkovém počtu dětí v roce 2014, dětí příchozích a následně byla samostatně zpracována data týkající se odchodu dětí ze ZDVOP.

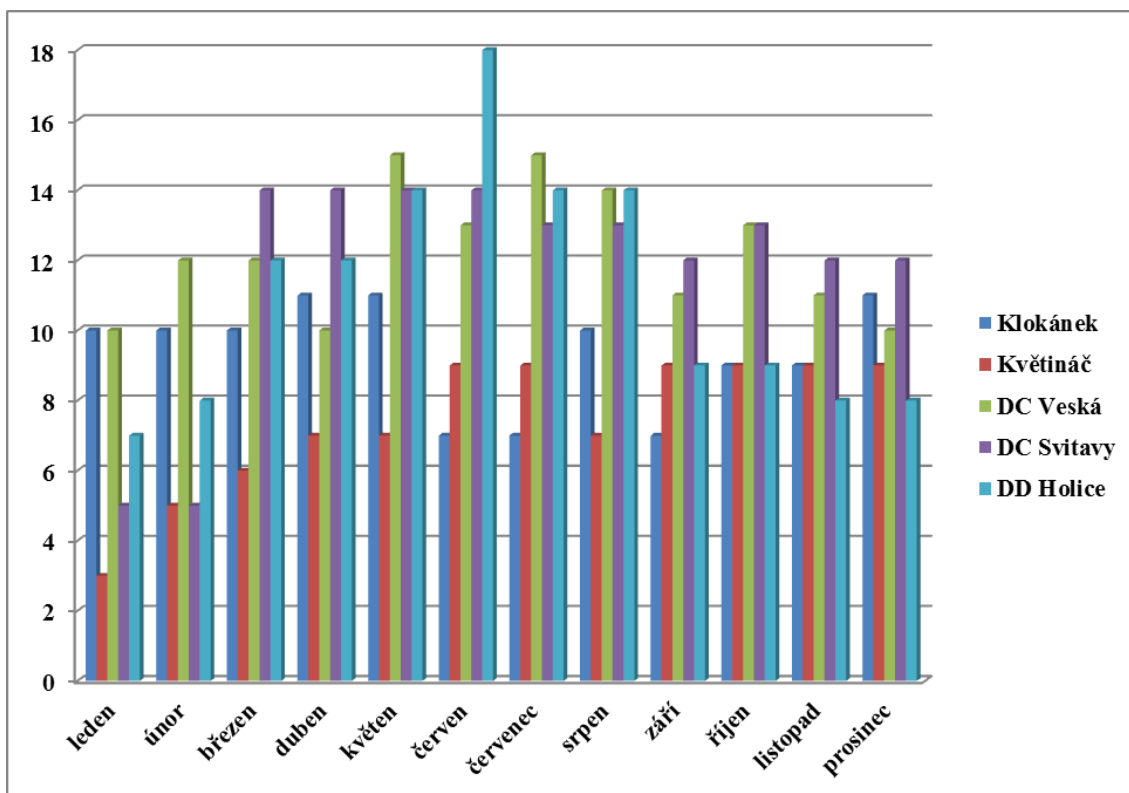
Položka č. 1A Přijaté děti do ZDVOP a celkový počet dětí ve ZDVOP v roce 2014

V rámci této části výzkumného šetření bylo zjišťováno, kolik dětí přicházelo do ZDVOP v jednotlivých měsících. Dále byl zjišťován celkový počet dětí v jednotlivých ZDVOP.

Tabulka 6 Počet dětí ve ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

2014	Klokánek	Květináč	DC Veská	DC Svitavy	DD Holice	celkem
leden	10	3	10	5	7	35
únor	10	5	12	5	8	40
březen	10	6	12	14	12	54
duben	11	7	10	14	12	54
květen	11	7	15	14	14	61
červen	7	9	13	14	18	61
červenec	7	9	15	13	14	58
srpen	10	7	14	13	14	58
září	7	9	11	12	9	48
říjen	9	9	13	13	9	53
listopad	9	9	11	12	8	49
prosinec	11	9	10	12	8	50

Z údajů uvedených v tabulce vyplývá, že nejvíce dětí bylo umístěno ve všech zařízeních v květnu a v červnu, kdy ve ZDVOP bylo umístěno celkem 61 dětí. I přes prázdninové měsíce zůstal celkový počet relativně vysoký, a to 58 dětí. Zároveň v měsíci březnu byl zaznamenán největší nárůst mezi jednotlivými měsíci. V období mezi únorem a březnem se celkový počet dětí ve ZDVOP navýšil o 14 dětí. K tomuto skoku přispělo, zejména přijetí již dříve zmiňované devítičlenné sourozenecké skupiny do jednoho ze zařízení. Pro ještě přehlednější znázornění připojuji graf 1, kde jsou uvedeny počty dětí v jednotlivých zařízeních.

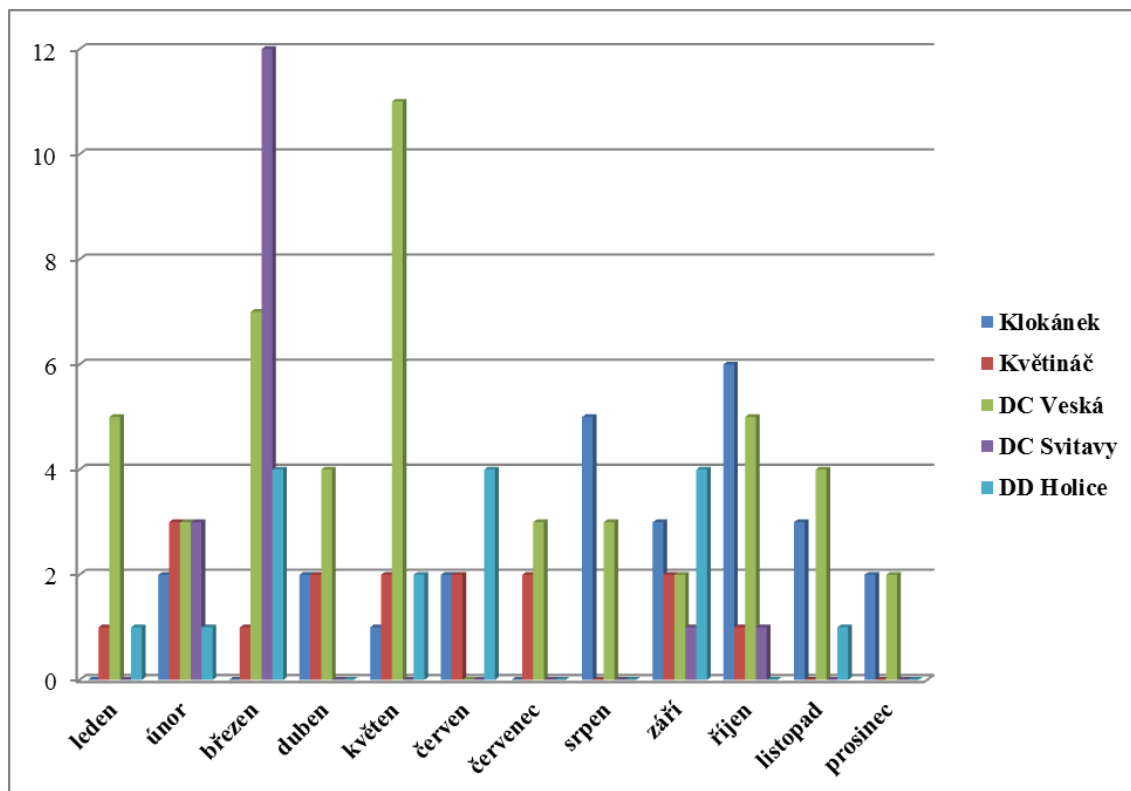
Graf 1 Počet dětí ve ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

Položka 1B Počet dětí přijatých do ZDVOP v Pardubickém kraji v jednotlivých měsících v roce 2014

Tabulka 7 Děti přijaté do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

2014	Klokánek	Květináč	DC Veská	DC Svitavy	DD Holice	celkem
leden	0	1	5	0	1	7
únor	2	3	3	3	1	12
březen	0	1	7	12	4	24
duben	2	2	4	0	0	8
květen	1	2	11	0	2	16
červen	2	2	0	0	4	8
červenec	0	2	3	0	0	5
srpen	5	0	3	0	0	8
září	3	2	2	1	4	12
říjen	6	1	5	1	0	13
listopad	3	0	4	0	1	8
prosinec	2	0	2	0	0	4
celkem	26	16	49	17	17	

Z údajů v tabulce vyplývá, že nejvíce dětí bylo přijato v měsíci březnu, a to 24. Naopak nejméně dětí bylo přijato v měsíci prosinci. Pro lepší znázornění připojuji graf 2, v němž jsou uvedeny počty přijatých dětí do jednotlivých ZDVOP.

Graf 2 Počet dětí přijatých do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

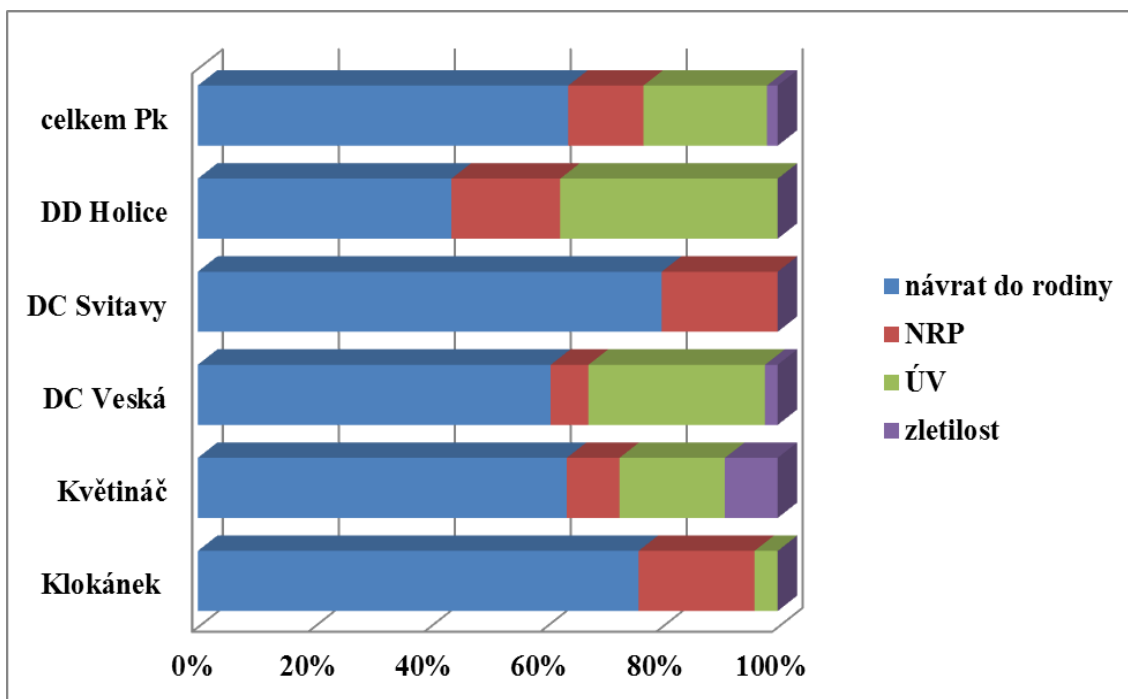
Položka 1C Odchody dětí ze ZDVOP

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na děti, které byly nově přijaty do ZDVOP v jednotlivých měsících v roce 2014 a jedním ze zkoumaných údajů bylo zjištění, kam se děti vracely.

Tabulka 8 Prostředí návratu dětí ze ZDVOP

2014	návrat do rodiny	NRP	ÚV	zletilost
Klokánek	19	5	1	0
Květináč	7	1	2	1
DC Veská	28	3	14	1
DC Svitavy	8	2	0	0
DD Holice	7	3	6	0
celkem Pk	69	14	23	2

Z údajů v tabulce vyplývá, že nejčastěji se děti vracely do biologické rodiny (celkem 64%), dále pak odcházely do ústavní výchovy (21%), do náhradní rodinné péče (13%) a pouze výjimečně děti ze ZDVOP odcházely z důvodu nabytí zletilosti (2%). Pro přehlednost připojuji graf 3, který znázorňuje jak celkové hodnoty za všechna zařízení, tak i údaje k jednotlivým ZDVOP.

Graf 3 Odchody dětí ze ZDVOP

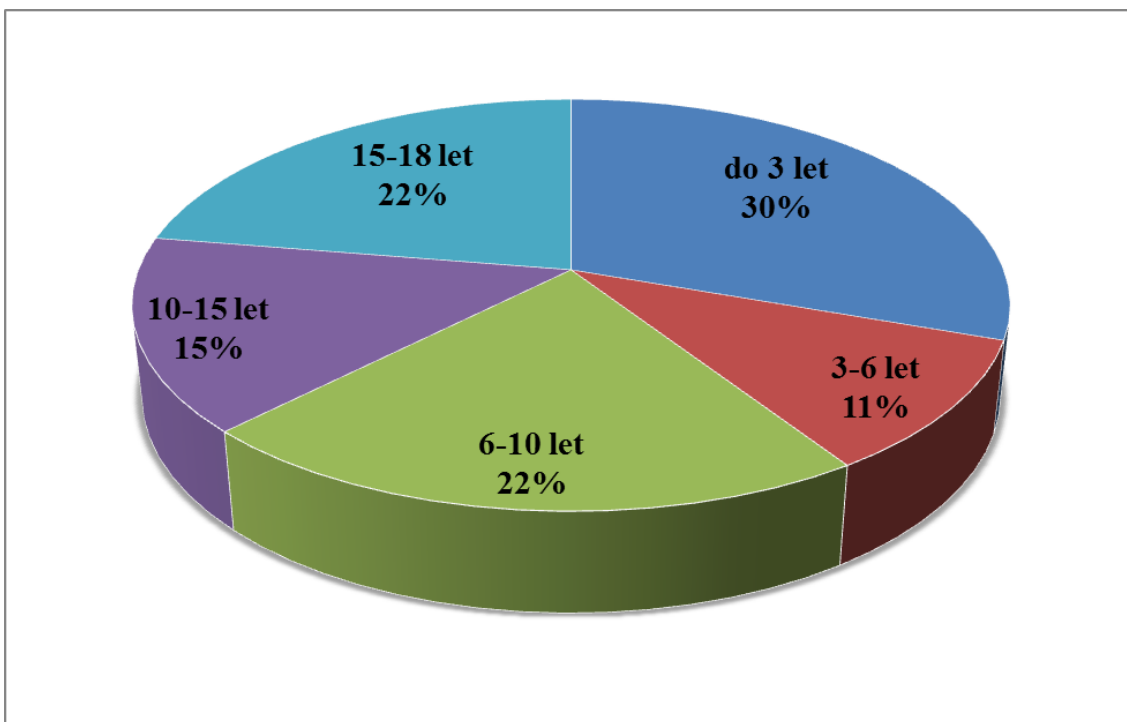
Položka č. 2 Věk dětí přijatých do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

V rámci výzkumného šetření byl také zkoumán věk dětí, které byly v roce 2014 do jednotlivých ZDVOP přijaty. Bylo vytvořeno pět věkových kategorií.

Tabulka 9 Věk dětí přijatých do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

2014	do 3 let	3-6 let	6-10 let	10-15 let	15-18 let
Klokánek	1	3	7	9	6
Květináč	0	0	0	5	11
DC Veská	26	4	11	3	5
DC Svitavy	3	2	5	1	6
DD Holice	8	4	4	1	0
celkem Pk	38	13	27	19	28

Z údajů uvedených v tabulce vyplývá, že nejčastěji byly přijaty do ZDVOP děti ve věku do 3 let, a to 38 (celkem 30%), další nejčastější věkovou kategorií byly děti od 6 do 10 let a děti od 15 do 18 let (22%). Nejméně často byly přijaty děti ve věku od 3 do 6 let, a to 13 dětí (11%). Pro lepší znázornění připojuji sumarizační graf 4.

Graf 4 Věk dětí přijatých do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

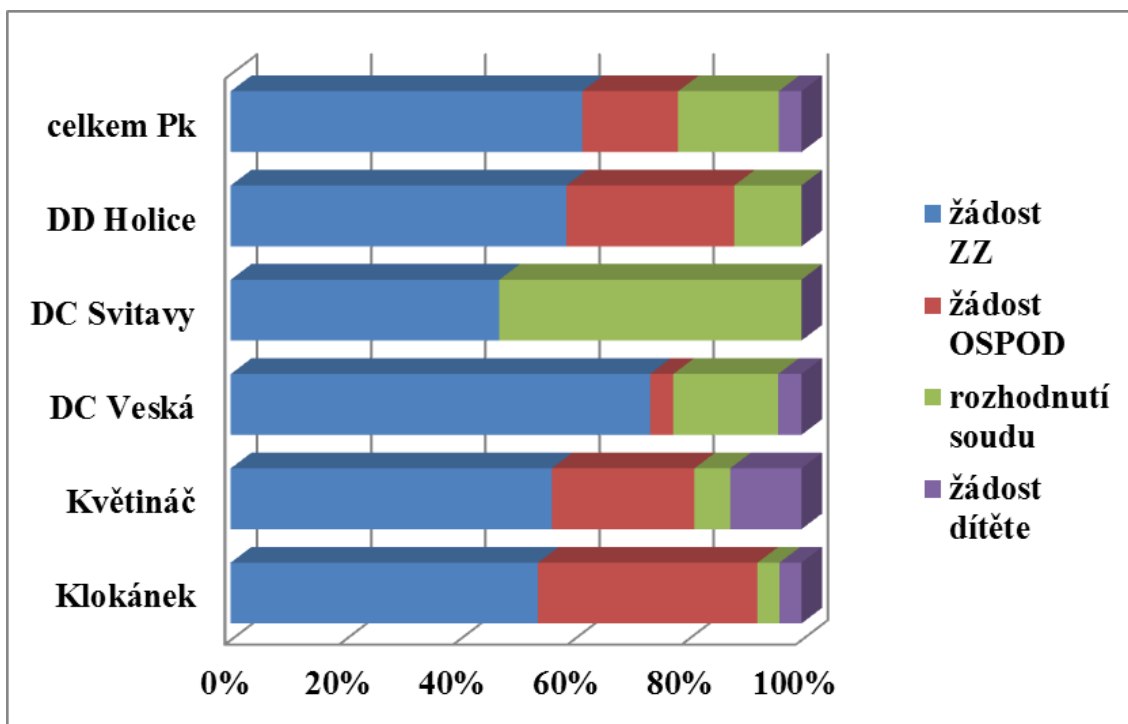
Položka č. 3 Způsob přijetí dětí do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

V rámci výzkumného šetření bylo zkoumáno, jaký zákonný způsob byl nejčastěji využit při umístění dětí do ZDVOP.

Tabulka 10 Způsob přijetí dětí do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

2014	žádost ZZ	žádost OSPOD	rozhodnutí soudu	žádost dítěte
Klokánek	14	10	1	1
Květináč	9	4	1	2
DC Veská	36	2	9	2
DC Svitavy	8	0	9	0
DD Holice	10	5	2	0
celkem Pk	77	21	22	5

Z údajů v tabulce vyplývá, že nejčastějším způsobem, který je v souladu s platnou legislativou, je žádost zákonného zástupce (celkem 61%), a to skoro ve všech zařízeních. Pouze v DC Svitavy bylo nejvíce dětí umístěno na základě rozhodnutí soudu. Minimálně byla využívána možnost umístění na žádost dítěte (4%). Pro přehlednější znázornění připojuji graf 5.

Graf 5 Poměr důvodů přijetí dětí do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

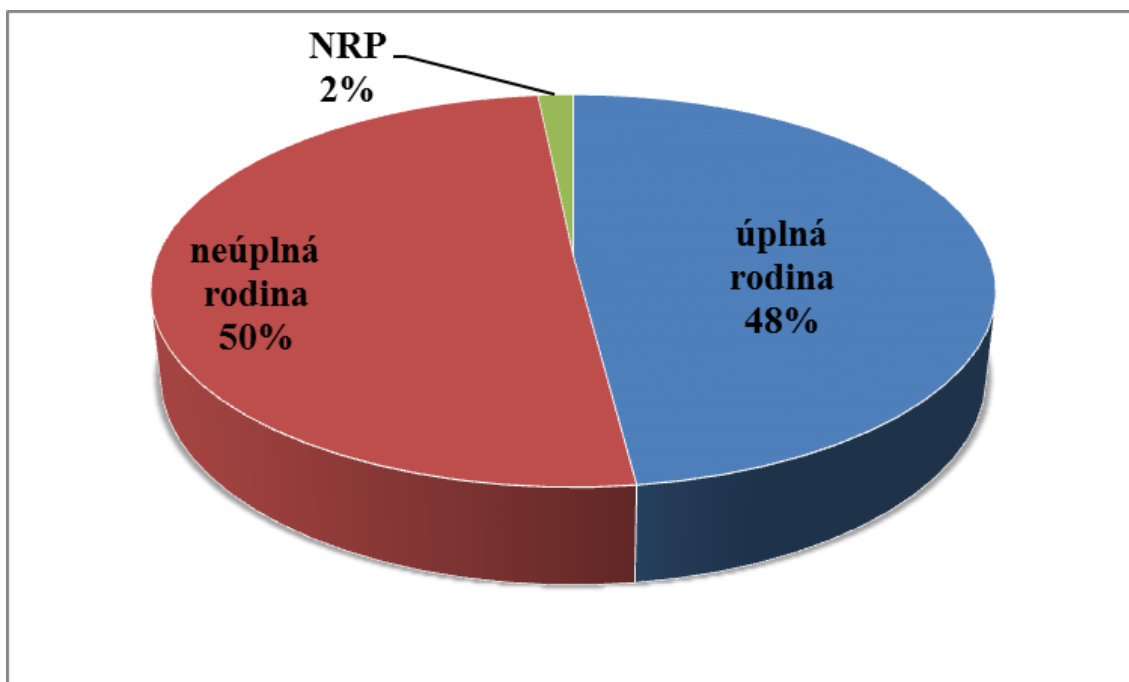
Položka č. 4 Prostředí, ze kterého děti do ZDVOP přicházely v roce 2014

Ve výzkumném šetření bylo zkoumáno prostředí, kde děti setrvaly před umístěním do ZDVOP. Respondenti měli k dispozici nabídku úplné rodiny, neúplné rodiny a rodiny v rámci náhradní rodinné péče.

Tabulka 11 Prostředí, odkud děti v roce 2014 do ZDVOP v Pardubickém kraji přicházely

2014	úplná rodina	neúplná rodina	NRP
Klokánek	9	17	0
Květináč	8	6	2
DC Veská	25	24	0
DC Svitavy	10	7	0
DD Holice	8	9	0
celkem Pk	60	63	2

Z údajů v tabulce vyplývá, že nejvíce dětí do ZDVOP přicházelo v Pardubickém kraji z neúplné rodiny, a to v 63 případech (celkem 50%). Skoro stejným poměrem jsou zastoupeny děti přicházející z úplné rodiny, a to v 60 případech (48%). Z náhradní rodinné péče do ZDVOP přišly v roce 2014 pouze 2 děti (2%). Pro lepší znázornění připojuji graf 6.

Graf 6 Prostředí, ze kterého děti přicházely do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

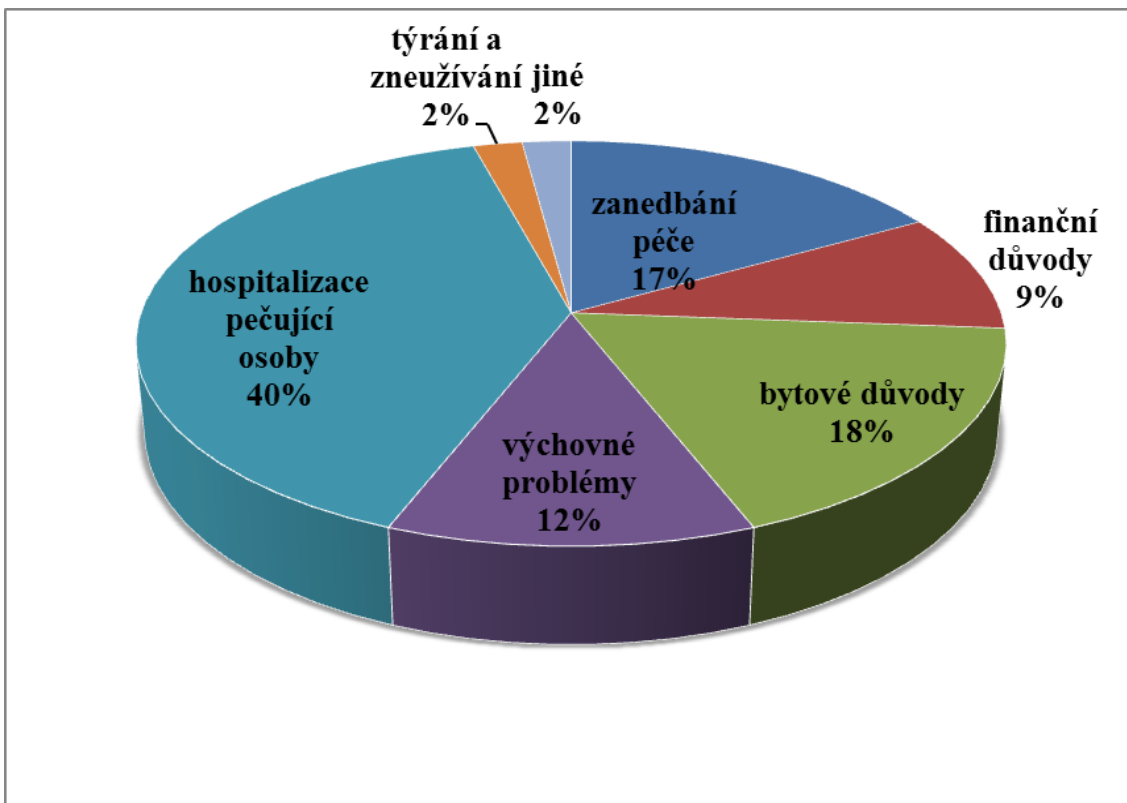
Položka č. 5 Důvody umístění dětí do ZDVOP

Poslední částí výzkumného šetření bylo zkoumáno, jaké důvody vedly k umístění dítěte do ZDVOP bez rozlišení, zda se jednalo o žádost zákonného zástupce nebo na základě rozhodnutí soudu či dalších zákonných způsobů. Respondenti měli k dispozici nabídku důvodů: zanedbání péče, finanční důvody, bytové důvody, výchovné problémy, hospitalizace pečující osoby, týrání a zneužívání a jiné.

Tabulka 12 Důvody umístění dětí do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

2014	zanedbání péče	finanční důvody	bytové důvody	výchovné problémy	hospitalizace pečující osoby	týrání a zneužívání	jiné
Klokánek	3	1	7	4	11	0	0
Květináč	0	0	0	11	0	3	3
DC Veská	11	6,5	12,5	2	17	0	0
DC Svitavy	0	0	0	0	17	0	0
DD Holice	5	3	3	0	6	0	0
celkem Pk	19	10,5	22,5	17	51	3	3

Z dat uvedených v tabulce vyplývá, že nejčastějším důvodem k umístění dítěte do ZDVOP bylo v 51 případech umístění z důvodu hospitalizace pečující osoby (celkem 40%), bytové důvody byly uvedeny ve 22,5 případech (k polovině případu došlo z důvodu kombinace bytových a finančních důvodů) (18%) a u 19 případů se jednalo o zanedbání péče (17%). Pro lepší přehlednost zjištěných údajů připojuji graf 7.

Graf 7 Poměr důvodů umístění dětí do ZDVOP v Pardubickém kraji v roce 2014

5.2 Závěr výzkumného šetření

V úvodu kapitoly výzkumného šetření jsem uváděla jako cíl šetření zmapování situace dítěte při příchodu a odchodu ze ZDVOP. K tomuto naplnění bylo využito dotazníku, který se zaměřil na situaci dětí, které byly do ZDVOP umísťovány a těch, které následně ZDVOP opouštěly. K celkovému zhodnocení jsem si vytýčila ještě dílčí cíle. K jednotlivým zjištěním byly stanoveny výzkumné otázky, které nyní na základě zpracovaných výsledků šetření mohu zodpovědět.

VO1: Jsou nejčastěji do ZDVOP umísťovány děti ve věku do 6 let?

Z celkového počtu 125 dětí, které byly do ZDVOP v Pardubickém kraji přijaty v roce 2014, bylo nejvíce ve věku do 3 let, a to z 30 %. Druhou nejčastější věkovou kategorií, která byla do ZDVOP přijata, jsou děti ve věku od 6 do 10 let a stejně tak děti ve věku od 15 do 18 let, a to z 22%. Ovšem výzkumná otázka předpokládala nejčastější věkovou kategorii do 6 let, takže pokud sjednotíme kategorii do 3 let a od 3 do 6 let, zjistíme, že tato věková kategorie přijatých dětí byla zastoupena celkem z 41%.

VO2: Je nejčastějším důvodem pro umístění dítěte do ZDVOP kombinace bytových a finančních důvodů?

U celkového počtu 125 dětí, které byly do ZDVOP přijaty, byl uveden jako nejčastější důvod hospitalizace pečující osoby, a to u 51 dětí, tj. 40%. I když jsou bytové důvody jako druhý nejčastější důvod umístění dětí do ZDVOP, a to z 18%, ani po sloučení bytových a finančních důvodů by se nejednalo o nejčastější důvod. Za pozornost také stojí zjištěný třetí důvod u 19 dětí, kdy se jednalo o zanedbání péče.

VO3: Odcházejí děti ze ZDVOP nejčastěji zpět do biologické rodiny?

Z celkového počtu 108 dětí, které v průběhu roku 2014 odešly ze ZDVOP, se vrátilo zpět do biologické rodiny celkem 69 dětí, tj. 64%. U 23 dětí se jednalo o umístění do zařízení pro výkon ústavní výchovy, 14 dětí odešlo do náhradní rodinné péče.

V rámci výzkumného problému byly stanoveny dílčí cíle.

Prvním z nich bylo zjistit, jakým způsobem se děti do ZDVOP umísťují. Tento cíl se mi podařilo zjistit v rámci položky číslo 4, která byla věnována způsobu přijetí dětí do ZDVOP. Respondenti měli k dispozici zákonné způsoby umístění dětí, a to na žádost zákonného zástupce, na žádost OSPOD, na základě rozhodnutí soudu a na žádost dítěte. Tato skutečnost je dobře zjištělná, protože je součástí spisové dokumentace dítěte. Nejvíce dětí bylo umístěno na základě žádosti zákonného zástupce, a to u 77 z celkových 125 dětí přijatých v roce 2014 do ZDVOP. Další dva způsoby, tj. umístění na základě žádosti OSPOD a na základě rozhodnutí soudu, byly stejné, jen v druhém případě bylo umístěno o jedno dítě více. Poslední způsob, tedy umístění na žádost dítěte, byla samotnými dětmi využita v pěti případech.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, kam se děti nejčastěji ze ZDVOP navracejí. K tomuto zjištění bylo využito výsledků ze šetření položky číslo 1c, která byla věnována odchodům dětí ze ZDVOP. Respondenti měli k dispozici výběr z možností návrat do biologické rodiny, odchod do některé z forem náhradní rodinné péče, nařízení ústavní výchovy nebo zletilost. Dle zjištění se nejvíce dětí vrací zpět do biologické rodiny, a to u 69 z celkových 125 dětí. Tato skutečnost by mohla souviset s prvním dílčím cílem, kdy bylo zjištěno, že nejčastěji se děti do ZDVOP umísťují na žádost zákonného zástupce a tím se také nejčastěji k zákonnému zástupci i vrací.

Posledním dílčím cílem bylo zjistit, v jakém věku jsou děti do ZDVOP nejčastěji umísťovány. K tomuto tématu byly využity výsledky šetření z položky číslo 3. Respondenti měli k dispozici výběr z věkových kategorií, a to děti do 3 let, děti do 6 let, děti do 10 let, děti do 15 let a děti nad 15 let. Výsledky šetření nebyly nijak překvapivé. Bylo zjištěno, že nejčastěji jsou umísťovány děti nejmladší, tzn. do 3 let. Těch bylo 38 z celkových 125 dětí. Možná zajímavější bylo zjištění, že děti ve věku do 10 let a děti nad 15 let jsou další relativně početnou skupinou dětí, které do ZDVOP přicházejí.

Výsledky dotazníkového šetření jsou vzhledem k počtu výzkumného vzorku (125 dětí ve ZDVOP v roce 2014) relevantní. Nutno ovšem zdůraznit, že se jedná o územní zjištění. Nemůžeme vyloučit, že i v jiných krajích by mohly být výsledky uvedeného šetření shodné, ale pro skutečné zjištění situace by bylo nutné provést výzkum celorepublikově a muselo by dojít ke zohlednění důležitých faktorů, jako jsou počet obyvatel, míra nezaměstnanosti, rozvodovost, dostupnost služeb pro rodiny v daném území atd.

Z výsledků šetření na území Pardubického kraje je zřejmé, že nejvíce dětí je umísťováno na základě žádosti rodičů. Z hlediska věku jsou nejčastěji do ZDVOP umísťovány děti nejmladší. Nemůžeme samozřejmě opomenout i časté umísťování dětí od 6 do 10 a nad 15 let, ovšem zde je třeba přepokládat, že u těchto dětí se začínají projevovat poruchy chování, které mohou být již nad síly rodičů. I když se tento důvod objevil až jako čtvrtý nejčastější, v ZDVOP „Květináč“, které se zaměřuje na děti s poruchami chování, bylo umístěno 11 celkových 16 dětí právě z důvodu výchovných problémů. Z výše uvedeného lze dovozovat, že se zvyšujícím věkem dětí bude stoupat počet umísťovaných dětí z důvodu poruch chování.

Závěr bakalářské práce

Tato bakalářská práce je zaměřena na zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které se nacházejí na území Pardubického kraje.

Teoretická část obsahuje popis legislativního vývoje tohoto druhu zařízení sociálně-právní ochrany dětí, která se v počátku velmi odchýlila od zamyšleného záměru zákonodárců. Až v průběhu let a díky několika novelám zákona, došlo k ujasnění základního principu v poskytování okamžité pomoci dětem, které se ocitly bez jakékoliv péče nebo je-li jejich život nebo příznivý vývoj vážně ohrožen anebo ocitlo-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku. Dále se teoretická část zabývá popisem financování ZDVOP a povinností rodičů dětí umístěných v zařízení z pohledu příspěvku za pobyt a péči. Třetí část bakalářské práce se zaměřuje na popis zákonných způsobů umístění dětí do ZDVOP a zabývá se otázkou z jakého prostředí děti do ZDVOP přicházejí. Zde se dostáváme k popisu rodiny, je vymezen pojem funkční a nefunkční rodina. Okrajově je zmíněna i problematika rozvodovosti. Závěr teoretické části je věnován popisu jednotlivých ZDVOP, která působí na území Pardubického kraje.

Empirická část se zabývá zmapováním situace dítěte při jeho příchodu a odchodu ze ZDVOP. K získání relevantních informací bylo zvoleno dotazníkové šetření v pěti ZDVOP v Pardubickém kraji. Zjištěná data se týkala 125 dětí, které byly v průběhu roku 2014 umístěny do ZDVOP. Pro naplnění cíle bylo stanoveno pět oblastí, na které se výzkumné šetření zaměřilo. Jednalo se o informace k počtu dětí přijatých a odcházejících se specifikací do jakého prostředí děti odcházely. Další zjištění se soustředila na věkovou kategorii dětí. Dále byla zjišťována data týkající se prostředí, odkud byly děti do ZDVOP umístěny, jakým způsobem a z jakého důvodu došlo k jejich přijetí. Výsledky empirického šetření byly vyhodnoceny a následně prezentovány v závěru empirické části.

V teoretické části byla využívána studie Barvíkové a Ploncové, která se věnovala ZDVOP. Zpracována byla v roce 2011 ještě před novelou zákona SPOD. I přesto jsou některé výsledky shodné s výsledky šetření v rámci této bakalářské práce. Například v oblasti věku bylo zjištění shodné, tzn., že do ZDVOP umístěno nejvíce dětí ve věku do 3 let. Již ve studii bylo rozlišeno několik věkových kategorií a ve výsledcích byl také zohledněn typ ZDVOP. I v Pardubickém kraji bylo u jednotlivých zařízení zřejmé, na

jakou věkovou kategorií přijímaných dětí se primárně zaměřují. ZDVOP „Květináč“ je schopen přijímat děti od 7 let, ale v praxi je využíván zejména pro děti starší a děti s výchovnými problémy. ZDVOP zřizované při dětských centrech zase mají největší zkušenost s péčí o děti do 6 let, i když přijímají děti do 18 let. Na věkovou kategorii dětí do 1 roku, která byla ve studii Barvíkové a Ploncyové také hojně zastoupena se výzkum této bakalářské práce přímo nezaměřoval. Děti do jednoho roku věku byly při zpracování studie nejčastěji přijímány rovnou z porodnic. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že v Pardubickém kraji se jen výjimečně stane, aby dítě opuštěné matkou po narození bylo umístěno do ZDVOP. Tyto děti jsou v Pardubickém kraji nejčastěji umísťovány do pěstounské péče na přechodnou dobu, tak aby bylo dítěti zaručeno právo vyrůstat v rodinném prostředí, i když se jedná o dočasné řešení.

Dále byl shodný výsledek šetření i ve způsobu umístění dětí. V obou případech bylo zjištěno, že nejčastěji bývají děti umístěny na žádost zákonného zástupce z biologické rodiny. S tím také souvisí nejčastější způsob návratu dítěte ze ZDVOP, kterým je návrat zpět do biologické rodiny.

Největším překvapením ve výsledcích výzkumného šetření v rámci bakalářské práce bylo zjištění v oblasti důvodů umístění. Ve studii Barvíkové a Ploncyové byla nejčastějším důvodem umístění kombinace bytových a finančních důvodů s podporou ještě dalších důvodů jako je zanedbání péče nebo výchovné problémy. Z výsledků výzkumu této práce bylo zjištěno, že nejčastějším důvodem umístění dětí v Pardubickém kraji v roce 2014 byla hospitalizace pečující osoby. Hospitalizace pečující osoby se ve studii Barvíkové a Ploncyové objevila ve velmi malém procentu (5,3%). Z mé praxe, kterou v rámci výkonu kontroly zařízení ZDVOP vykonávám, mne výsledky výzkumného šetření překvapili. Zároveň mne výsledky přiměli k zamyšlení, zda by bylo možné umístění dětí z tohoto důvodu nějak zabránit.

Ze zkušenosti v rámci zahraniční stáže v Německu, kde jsem byla seznámena se systémem poskytování sociálních služeb pro rodiny s dětmi ve městě Würzburg, mne zaujala služba Klassische Familienpflege (klasická rodinná péče). Tuto službu poskytuje pod záštitou diecézní charity organizace Kongregation Ritaschwestern (Sestry sv. Rity). Jedna z poskytovaných služeb se zajištění péče o dítě v době hospitalizace matky v nemocnici a to z důvodu rizikového těhotenství, porodu a nemoci. V době hospitalizace matky je v rodině přítomna pracovnice, která zajišťuje chod domácnosti

a péči o děti. Po dobu hospitalizace zůstávají děti ve svém rodinném prostředí, navštěvují stejná školská zařízení, mají stejné kamarády, což je pro jejich psychickou pohodu a zdárný vývoj velmi důležité.

<http://www.ritaschwestern.de/sendung/familienpflege>).

Výzkumným šetřením byla odhalena chybějící sociální služba, která by v případě existence napomohla rodičům vyřešit vzniklou situaci a nezpůsobovala by trauma dítěti i rodiči tím, že bude dítě umístěno do pobytového ústavního zařízení. Domnívám se, že službu bylo vhodné zakotvit do zákona o sociálních službách, aby mohla v prostředí poskytování sociálních služeb vzniknout a stala se běžnou nabídkou poskytovatelů.

Výsledky této bakalářské práce budou nabídnuty k využití v rámci projektu Transformace pobytových zařízení v Pardubickém kraji, do něhož se v letošním roce zapojila všechna ústavní zařízení z resortu Ministerstva školství i zdravotnictví.

Limity této práce jsou dány rozsahem práce, který nedovoluje hlouběji se zabývat problematikou ZDVOP a to na úrovni teoretické i praktické části.

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

Seznam literatury

BARVÍKOVÁ, Jana, PLONCYOVÁ Jana. *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc - umístování dětí, podmínky péče o děti, financování provozu*. Praha: VÚPSV, 2012. s. 112. ISBN 978-80-7416-100-1

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. s. 207. ISBN 80-85931-79-6

HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Velký psychologický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 797. ISBN 978-80-7367-686-5

MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994, s. 101. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-852-8283-6

NOVOTNÁ, Věra a BURDOVÁ, Eva a JURKOVÁ RIEDLOVÁ, Jana. *Zákon o sociálně právní ochraně dětí s komentářem*. Olomouc: Anag, 2014. s. 798. ISBN 978-80-7263-914-4

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, s. 176. ISBN 80-717-8559-8

ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, s. 384. ISBN 978-80-7367-313-0.

ÚZ. *Občanský zákoník*. Ostrava-Hrabůvka: Sagit, 2012, s. 320. ISBN 978-80-7208-920-8

VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. *Aplikovaná sociální psychologie I: člověk a sociální instituce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 383 s. ISBN 80-717-8269-6

WESTPHALOVÁ, Lenka. *Jak přispět k ochraně dětí, které vyžadují okamžitou pomoc?* Právní fórum. 2012, roč. 9, č. 7, s. 283 - 287. ISSN 1214-7966

Seznam internetových zdrojů

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Rozvodovost v Pardubickém kraji v roce 2014*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11272/27371307/33009314q4d5.pdf/36887afe-5332-4fd1-8277-8d08d027a56b?version=1.1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Jaké je složení domácností v ČR?*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/jake_je_slozeni_domacnosti_v_cr20130307

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistika a my – Spolu, s dětmi, ale bez oddacího listu*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/01/spolu-s-detmi-ale-bez-oddaciho-listu/>

DĚTSKÉ CENTRUM SVITAVY. *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.* [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.dc-svitavy.cz/>

DĚTSKÉ CENTRUM VESKÁ. *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.* [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.dcveska.cz/zdvop>

DĚTSKÝ DOMOV PRO DĚTI OD 1 DO 3 LET HOLICE. *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.* [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.holice.cz/dd1-3/>

FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ PARDUBICE. *Klokánek - Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.* [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.fodpardubice.cz/klokánek-pardubice>

KVĚTNÁ ZAHRADA. *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.* [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.kvetnazahrada.cz/>

SNĚMOVNÍ TISK 995/0. *Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů* [online] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=995&CT1=0>

ZÁKONY PRO LIDI. *Vyhláška č. 473/2012. Standardy kvality sociálně právní ochrany dětí.* [online]. [cit. 2015-01-24] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-473>

ZÁKONY PRO LIDI. *Narizení vlády č. 409/2011.* [online]. [cit. 2015-01-24] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-409>

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 359/1999 – Novela č. 112/2006.* [online]. [cit. 2015-01-24] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-112#cast23>

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 359/1999 – Novela č. 134/2006.* [online]. [cit. 2015-01-24] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-134#cast1>

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 359/1999 – Novela č. 176/2007.* [online]. [cit. 2015-01-24] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-176>

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 359/1999 – Novela č. 401/2012.* [online]. [cit. 2015-01-24] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-401>

Zákony

Zákon č. 104/1991 Sb. Úmluva o právech dítěte

Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích, ve znění pozdějších předpisů

Příloha A

Dětské centrum Veská

Dětské centrum Veská – senzomotorická místnost

Příloha B

Dětské centrum Veská – ZDVOP - Zelený korálek

Příloha C

Dětské centrum Veská – ZDVOP - Žlutý korálek

Příloha D

Dětský domov pro děti od 1 do 3 let Holice – ZDVOP

Příloha E

DC Svitavy

Příloha F

DC Svitavy – ZDVOP

Příloha G

FOD – ZDVOP – Klokánek Pardubice

Příloha H

FOD – ZDVOP – Klokánek Pardubice

Příloha I

Květná Zahrada - ZDVOP

Příloha J

Dotazník

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Dobrý den,

jmenuji se Petra Bílá a jsem studentkou Univerzity Hradec Králové, obor Sociální komunikace v neziskovém sektoru.

Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který slouží jako podklad k mé bakalářské práci na téma „Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Pardubickém kraji.

Dotazník obsahuje 5 tabulek, z nichž každá je zaměřena na určitou oblast týkající se dětí ve ZDVOP. První tabulka se týká všech dětí v zařízení, zbývající tabulky se týkají údajů o dětech, které byly do ZDVOP v daném období nově přijaty. Dotazník je anonymní a bude sloužit pouze pro výzkumnou část mé bakalářské práce.

Děkuji Vám za ochotu a čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

Název zařízení:

Kapacita zařízení k 1. 1. 2014:

Kapacita zařízení k 31. 12. 2014:

1) Počet dětí

Měsíc	Stávajících k 31.	Nově přijatých	Odešlo	Návrat do bio rodiny	Odchod do NRP	Nařízení ÚV	Zletilost dítěte
Leden							
Únor							
Březen							
Duben							
Květen							
Červen							
Červenec							
Srpen							
Září							
Říjen							
Listopad							
Prosinec							

Následující informace se vztahují k dětem nově přijatých v daném měsíci

2) Věk dětí

Měsíc	Do 3 let	Do 6 let	Do 10 let	Do 15 let	Nad 15
Leden					
Únor					
Březen					
Duben					
Květen					
Červen					
Červenec					
Srpen					
Září					
Říjen					
Listopad					
Prosinec					

3) Způsob přijetí do ZDVOP

Měsíc	Na žádost ZZ	Na žádost OSPOD	Rozhodnutí soudu	Na žádost dítěte
Leden				
Únor				
Březen				
Duben				
Květen				
Červen				
Červenec				
Srpen				
Září				
Říjen				
Listopad				
Prosinec				

4) Prostředí, z kterého děti do ZDVOP přišly

Měsíc	Úplná rodina	Neúplná rodina	Náhradní rodinná péče –PP
Leden			
Únor			
Březen			
Duben			
Květen			
Červen			
Červenec			
Srpen			
Září			
Říjen			
Listopad			
Prosinec			

5) Důvod umístění do ZDVOP

Měsíc	Zanedbání péče	Finanční důvody	Bytové důvody	Výchovné problémy	Hospitalizace pečující osoby	Týrané/zneužívané	Jiné
Leden							
Únor							
Březen							
Duben							
Květen							
Červen							
Červenec							
Srpen							
Září							
Říjen							
Listopad							
Prosinec							